Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрин 21-һэ гарана | № 48 (13537) | 1974 оной февралиин 26, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН ХУРСА ЗЭБСЭГ

Харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд — партиин үзэл сурталай хүдэлмэриин найдамтай зэбсэг мүн. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ партийна организацинууд харуулан ойлгуулха агитациин бүхы зүйлнүүдые хэрэглэдэг байна. Энэ хэрэгсэлнүүдэй зорилгонь тон олон ондоо юм. Партиин дотоодын ба гадаадын политика нэбтэрүүлхэ, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ олонниитые элсүүлхэ, коммунис гурим журам бэхижүүлхэ, совет хүн зоной культура дээшэлүүлхэ, гоё һайханиие нэбтэрүүлхэ гэһэн зорилготой.

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ, тэрэнэй дүн олониитэдэ мэдээсэхэ, эдэ үрэ дүнгүүдые сасуулха, тобшолхо, түрүү дүн дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ харуулан ойлгуулха агитаци айхабтар ехэ үүргэтэй байһаниинь ойлгогдоно эли.

Шэнэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд тухай мэдээсэлнүүд газетэнүүдэй хуудаһануудта гараһан байна. Мүрысөөндэ илагшад үндэр дээдын шан хайрада хүртэһэн, эдэнэрэй габьяата ажал хэрэг тухайда һураг суу дэлгэрһэн, олониитын зүгһөө магтаал солодо хүртэһэн байна. Ороо һоряа ехээр ургуулжа абахын түлөө дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ Баргажанай аймаг түрүү һуури эзэлһэнэйнгээ түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг абаад байна. Олон түрүүшүүл правительствын орден, медальнуудаар шагнагдаа. Борьёогой эрхим хонишон Гарүн Рабдаев Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хонин ажалай энэ мастер мүнөө гээгэнтэ отарын хонишодто туһалжа, ажалынь урагшань хүдэлсэхэ үүсхэл гарганхай, зориг түгэс хүдэлжэ байна. Үбэлэй һарануудта һү ехээр һаахын, малаа таргалуулхын, түл түрэсэеэ һайнаар абахын түлөө мүрысөөн һаалишад, малшад, хонишодой дунда дэлгэрэнхэй. Мүрысөөндэ илаһан түрүү коллективүүдэй хүндэлэлдэ аймагай түб һууринда алдар солын туг үргэгдэжэ, хиисхүүлэгдэнэ. Түрүү һаалишан, малшанай хүндэлэлдэ ажахынуудай түб һууринда иимэ туг мүн лэ үргэгдэнэ. Энээнһээ гадна үзэл сурталшадай хэрэглэдэг ханын газетэ, сахилгаан хуудаһан, бюллетень гэхэ мэтэ харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүд олон юм. Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой партийна организаци харуулан ойлгуулха агитациие политическэ хүдэлмэридөө шадамараар хэрэглэдэг юм.

Мүрысөөндэ илагшада зорюулан, «Победа» колхозой түб һууринда алдар солын улаан туг хиисхүүлэгдэдэг. Гадна «дайшалхы хуудаһанууд», ханын газетэ, «алдар солын календарь», «түрүүшүүлэй стенд» гэхэ мэтэнүүд ...-Куналейн һууринай соёлой эмхи зургаануудта байдаг юм. Ажалаараа алдаршаһан түрүүшүүлдэ зорюулан тусхай хуудаһа гаргадаг байна. Эндэ магтаалай бадагуудые бэшэжэ, түрүүшүүлдэ соло дуудадаг. Жэшээнь, түрүү хонишод Дмитрий Евдокимович Сидоровэй Ленинэй орден, Михаил Георгиевич Смолиной Октябриин революциин орден абахадань, иимэ магтаалай хуудаһануудые тэдэндэ зорюулаа һэн.

Ажалай түрүүшүүлдэ магтаал соло дуудахаһаа гадна, энэ колхозой агитколлектив харуулан ойлгуулха агитацида сатира хэрэглэлсэхэ гэжэ оролдоно. Хойрог залхуу, хүнгэн мүрөөр ажаһуухые оролдодог лодырьнуудые шүүмжэлһэн хуудаһануудые гаргана. Эндээ шог ёгто, хатуур бадагуудые, частушкануудые бэшэжэ, иимэ зоние шүүмжэлдэг байна. Ингэжэ эндэхи үзэл сурталшад политическэ агитацида зураглан харуулһан зүйлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ оролдодогынь һайшаалтай. Агитатор Г. Ф. Фомин харуулан ойлгуулха агитаци эрхилдэг, уран хурса удхатай, үрэ нүлөөтэй болгохо гэжэ оролдодог юм.

«Победа» колхозой гэшүүдэй юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлые амжалтатайгаар дүүргэһэндэ үзэл сурталшадай хубита нэмэри бии гэжэ тэмдэглэлтэй. Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгада харюу болгон, шэнэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ түрэл колхозойнгоо түсэб, уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь туһалха зорилгоор эндэхи интеллигенци политическэ, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри шангадхажа, хүдөөгэй ажалшадай эрилтэ хангаха хэрэг һайжаруулха тухай һэн үүсхэл гаргаба. Энэ үбэлэй эхинһээ эдэнэр долоо дахин малшадта ошожо, комплексноор хангаһан байна.

Харуулан ойлгуулха агитациие уран хурсаар эмхидхэдэг партийна организацинууд олон. Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны», Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинууд үзэл сурталай хүдэлмэриин энэ зэбсэгые шадамараар хэрэглэдэг байна.

Тиигэбэшье үзэл сурталай хүдэлмэриин энэ шухала һалбарида дутагдалнууд үшөөл олон гэжэ тэмдэглэхэ ёһотой. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тухай уряалһан лозунгнууд, плакадууд, стенднүүд, хүн зоной анхарал татамаар, уран хурсаар, гүн гүнзэгы удхатайгаар түхеэрэгдэнэгүй. Зарим нютагуудта мохоо хэлбэреэр, уран һайханайшье, удхынгаашье талаар тулюур хуудаһанууд, уряанууд гаргагдана. Социалис уялгануудые гоёор зураглажа түхеэрэгдэһэн аад, тэрэнэй дүүргэлтые саг соонь шалгажа харуулдаггүй ушар али олон гараба. Жэшээнь, Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой Ашагадай отделениин һаалиин фермэдэ һаалишадай мүрысөөнэй дүн үдэр үдэрөөр гаргадаггүй байгаа. Мүн Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишодой гурбадахи фермын түб һууринда харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд гэжэ байхагүй. Арба мянга гаран хонин һүрэг хаража байһан хонишодой дунда политическэ хүдэлмэри ябуулагданагүй. Эндэхи фермын һалбарида дутагдалнууд гарана, хонидой гарзалха ябадал гаргагдана. Тус колхозой парткомой, хүтэлбэрилэгшэдэй эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриин ехэ дутагдалтай байһые эдэ баримтанууд гэршэлжэ байна.

Харуулан ойлгуулха агитаци хадаа ухаалдиха, зохёохы ажал мүн. Уран һайханайшье, удхынгаашье талаар һайнаар түхеэрэгдэхэ ёһотой байһаниинь элитэ. Хүн зоной һанал бодолой, культурна эрилтэ мүнөө улам ургажа байна. Модохир муугаар түхеэрэгдэһэн стенднүүд, ханын газетэнүүд болон сахилгаан хуудаһанууд, уряа лозунгнууд хүн зоной анхарал татахаяа болинхой. Харуулан ойлгуулха агитаци хадаа политическэ талаараа гүн удхатай байхаһаа гадна, хүн зониие эстетическэ талаһаань хүмүүжүүлдэг хурса зэбсэг мүн. Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ ехэдхэхэ хэрэгтэ ажалшадые зураглан харуулһан зүйлнүүдээрээ уряалха, зоригжуулха, элсүүлхэ ёһотой. Иимэ харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүдые партийна организацинууд, соёлой эмхи зургаанууд бэлдэдэг байна. Партиин зарим райкомуудай дэргэдэ энэ хэрэг удамжадаг методическа совет хүдэлдэг, соёлой эмхи зургаануудта тусхай мастерскойнууд бии юм. Гадна уран зурагшадай холбоон мүн лэ зураглан харуулһан хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ хүдэлмэридэ хабаадалсадаг байна. Тиимэһээ эдэ эмхи зургаанууд хоорондоо нягта холбоотой хүдэлхэ ёһотой. Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй харуулан ойлгуулха агитацида, энээниие түхеэрдэг зургаануудта эрилтэ зохихо анхаралаа табибал, үзэл сурталай хүдэлмэриин энэ шухала һалбари улам һайжарха, уран хурса болохонь лабтай. Тиигэжэ шэнэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ харуулан ойлгуулха агитаци үрэтэйгөөр алба хэхэ байна.

Годорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

Үүсхэл гаргаһан аймагта

ҺААЛИШАД ҮГЭДӨӨ ХҮРЭНЭ

Хориин аймагай Хүрбын совхозой үниинэй хонишон Цыбикмит Бардуевна Холхоновагай даадаг отарада түл абалгын халуун хаһа түлэг дундаа ябажа байна. Һүүлэй мэдээгээр энэ нүхэрэймнай харууһалдаг 463 эхэ хониной 250-ниинь хурьгалжа, абтаһан түлнүүдынь гарзагүй түлжүүлэгдэнэ. Мүнөө Ц. Холхонова эхэ хонин бүриһөө хурьга тэнжээхээр хараалһан зорилгоёо сүм бэелүүлжэ, туйлаһан амжалтаяа улам батадхахын тула бүри эрмэтэйгээр ажаллажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Б. Холхонова.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлжэ, гүрэндөө түсэбһөө үлүү һү худалдаха гэһэн социалис уялгануудые абажа, республикынгаа һаалишад, малшадые мүрысөөндэ уриһан аймагаймнай һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, мэргэнсэлтэд амжалтатайгаар ажаллажа байна. Үнгэрһэн дүрбэн һарада һү һааха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэв.

Аймагаймнай колхоз, совхозууд 1973 оной түсэбһөө гадуур 10 мянган центнер һү гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктда оруулха гэһэн уялгаяа дүүргэжэ шадаа. Илангаяа «Юбилейный» совхозойхид (директорынь С. Л. Козлов, парткомой секретарь И. В. Торгашин, рабочкомой түрүүлэгшэ М. П. Лазарев) түсэбөө эгээл ехээр үлүүлэн дүүргэжэ, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. Юрэдөө түсэб, уялгаяа энэ талаар дүүргээгүй ажахы аймаг доторнай байгаагүй.

Манай түрүү һаалишад бүри ехэ амжалтануудые туйлаһан байха юм. Яруунын совхозой эрхим һаалишад Хандажап Эрдынеева, Мыдыгма Батомункуева гэгшэд аймаг дотороо түрүүшынхеэ үнеэн бүриһөө 3 мянган килограммһаа үлүү һү һааһан жэшээтэй. Аймагай бүхы 96 һаалишанай 58-ниинь үнеэн бүриһөө 2 мянган килограммһаа дээшэ һү һааһан юм. Яруунын совхоз бүхы дээрээ хоёр мянганай дабаан дээрэ гаранхай.

Түрүү һаалишадай зэргэдэ Матрёна Бурлакова («Юбилейный» совхоз), Дулма Цыбенова (Нарһатын совхоз), Мария, Валентина Андрееватан («Дружба» колхоз), Хандажап Митыпова («Победа» колхоз) бусад жагсаба. Эдэнэр дүршэл шадабари ехэтэй, ажалша бэрхэшүүл байһанаа харуулаа.

КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалга бэшэг аймагай һаалишад, малшадай мүрысөөндэ шэнэ эршэ хүсэ оруулаа. Колхоз, совхозуудай олохон һаалишад, һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд партиингаа уряада харюу болгон, шэнэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абажа, улам эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

Шэнэ жэлэй түрүүшын һара хахадай туршада аймагай ажахынууд нёдондоной энэ үеынхиһөө 29—30 процент ехэ һү гүрэндөө тушаагаа. Тиигэжэ аймагнай энэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэбһөө үлүү, адагынь 2.600 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулха аргатай болоо. Шэнэ жэлдэ Яруунын, Нарһатын, «Юбилейный» совхозуудай, «Победа» колхозой һаалишад, малшад илангаяа абьяастайгаар ажаллажа байнхай.

Үбэлжэлгын үнгэрһэн дүрбэн һарада үнеэн бүриһөө 600—850 килограмм һү һааһан һаалишад олон. Эдэнэрэй тоодо «Победа» колхозой Хамаева, Нарһатын совхозой — Доржиева, Нимбуева, Яруунын совхозой — Батомункуева, Эрдынеева болон бусад ороно.

Тэрэшэлэн һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд хоорондоо мүрысэдэг. Энэ мүрысөөндэ Яруунын совхозой Мухарханов, Доржиев гэгшэдэй даадаг фермэнүүдэй, Нарһатын совхозой — Каменкын фермын коллективүүд үбэлжэлгын эхилхэһээ хойшо үнеэн бүриһөө 600 килограммһаа дээшэ һү һаанхай.

Эдэ бүхы амжалтанууд зүндөө туйлагдаа бэшэ. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэндэхи партийна, комсомолой, профсоюзай организацинууд, аймагай партийна, советскэ эдэбхитэд һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй дунда эмхидхэлэй, политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулһан, мүнөөшье ябуулжа байна. Фермэ бүхэндэ социалис мүрысөөнэй дүн арбан хоног бүхэндэ согсологдоно. Ажахынуудай, фермэнүүдэй хоорондохи мүрысөөнэй дүн һарадаа нэгэ удаа гаргагдажа, түрүүшүүлдэ дамжуулгын Улаан туг, вымпелнүүд барюулагдадаг.

Ажахынуудай хоорондоо социалис мүрысөөнэй договор баталжа, тэрэнээ саг үргэлжэ шалгалсажа байдаг. Мүрысөөнэй дүн гаргажа, шалгалта хэжэ байха тусхай түлөөлэгшэд ажахы бүхэндэ томилогдонхой. Яруунын, Нарһатын совхозуудай хоорондохи мүрысөөн аша үрэ, нүлөө ехэтэй байһанаа харуулаа. Эдэнэр бэе бэеһээ түрүүлхэ, үйлэдбэридөө шэнэ, түрүү юумэ хэрэглэхэ гэжэ оролдодог болонхой.

«Победа» колхоздо һаалишадай, һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй дунда мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Эндэ фермэнүүдэй коллективүүдэй түлөөлэгшэд һара бүхэндэ бэе бэедээ ябалсажа, хэһэн хүдэлмэреэ харалсажа, дүй дүршэлөө халан абалсажа байдаг заншалтай.

Һаалишад, малшад социалис мүрысөөнэй дүн ханын газетэнүүдтэ, аймагай «Улаан туяа» газетэдэ үргэнөөр харуулагдажа байдаг юм.

Һаяхан аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй слёт болоожо үнгэрөө. Тэндэ абаһан уялгаяа хэр зэргэ дүүргэжэ байһан тухайгаа хэлсэһэн, саашанхи зорилгонууд тодорхойлогдоһон байха юм. Энэ суглаанда манай аймагтай мүрысэдэг Захааминай аймагай түлөөлэгшэд хабаадалсажа, үнгэрһэн жэлэй дүн гаргаад, шэнэ жэлдэ мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ договор баталагдаһан байна. Энэ договорой ёһоор 1974 ондо Захааминай аймагай ажалшад бүхыдөө 39 мянган центнер гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 1.500 килограмм һү һааха, харин манай аймаг дүн хамта 86.600 центнер гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 2.000 килограмм һү абаха зорилго урдаа табяа.

Абаһан энэ уялгаяа бэелүүлхын түлөө ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Аймагай партийна, советскэ эдэбхитэд колхоз, совхозуудта ошожо, ажалдань бодото туһаламжа хүргэнэ, социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ, политическэ хүдэлмэри ябуулхадань нютагуудай партийна организацинуудта туһална. Һү һаалиин фермэ бүхэндэ агитаторнууд, политинформаторнууд эдэбхитэйгээр хүдэлдэг болонхой.

Ингэжэ аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, һаалишад, малшад республикынгаа олониитын үмэнэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ байһандаа этигэнэ.

Б. М. ЖАМСУЕВ,
КПСС-эй Яруунын райкомой секретарь.

ХУРЬГАДАА ҺАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛЭЕ

1974 оной февралиин 20-ной мэдээгээр республикын колхоз, совхозуудта 687.697 хурьган абтаад байна. Эгээн олон түл Яруунын, Хэжэнгын, Бэшүүрэй аймагуудта абтаад байна. Энэ жэлдэ хонид олооро эхирлэнэ. Мүнөө бүхыдөө 2 мянга гаран эхир хурьган абтанхай.

Түл абалгые аймагуудаар харахада иимэ:

Аймагууд	Бүхыдөө абтаһаниинь	Гарзалһаниинь (процентээр)
Бэшүүрэй	28.228	0,7
Зэдын	3.250	—
Яруунын	39.127	0,4
Загарайн	14.682	0,2
Захааминай	11.395	0,5
Хурамхаанай	426	—
Хяагтын	29.778	0,9
Мухар-Шэбэрэй	24.420	0,3
Ахын	3.340	0,8
Сэлэнгын	30.390	—
Түнхэнэй	10.023	0,05
Хориин	29.908	0.2
Хэжэнгын	37.194	0,7

Энэ жэлдэ олохон аймагуудай ажахынууд хонидоо гол түлэб март һарада хурьгалуулхаар үрэжүүлһэн байна. Тиимэһээ мүнөө үедэ нёдондонойхиһоо 27 мянга гаран хурьган үсөөн абтанхай.

Зүгөөр хурьгад урда жэлэйхиһээ һайнаар түлжүүлэгдэнэ. Абтаһан бүхы хурьгадай 0,4 процентнь гарзада орошоо. Түнхэнэй, Улаан-Үдын, Хориин, Загарайн аймагуудай ажахынууд түл һайнаар абажа, бүрин бүтэнөөр томо болгожо байна.

Хориин аймагай Анаагай совхоз, Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, Яруунын совхоз болон бусад ажахынуудай зарим отарануудта түл абтажа дүүрэнтээ. Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз бүхы дээрээ зуун хонин бүриһөө зуун хурьга абахаяа байна. Мүнөө эндэхи 7 отарын коллектив зуутанай тоодо оронхой.

Гэхэтэй хамта Хяагтын, Ахын, Бэшүүрэй аймагта хурьгад олооро гарзада оруулагдаа. Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо, Хяагтын аймагай «Пограничный» совхоздо хурьгад гарзатай.

Байтша ондо хонид олооро хурьга хаяна, бүтэнги хурьгад түрэнэ. Бүхыдөө республика дотор энэ ушарһаа 4.320 хурьган алдагдаад байна. Иимэ ушар илангаяа Хяагтын, Бэшүүрэй, Яруунын, Хэжэнгын аймагуудта үзэгдэнэ. Жэшээнь, Хяагтын аймагта аяар 834 хонин хурьга хаяһан, үхэһэн хурьга түрэһэн байха юм.

Республика дотор түл абалга үшөө хахадлаагүй байна. Тиимэһээ хээлитэй хонидоо саашадаа харин һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ талаар яаралтай хэмжээ абаха шухала. Юуб гэхэдэ, имагтал хээлитэй хонидые зүбөөр эдеэлүүлээгүй, харууһалаагүй дээрэһээл хонид ехэнхидээ хурьга хаядаг гээшэ. Колхоз, совхозуудай зооветеринарна мэргэжэлтэд энэ талаар хонишодто бодото туһаламжа хүргэхэ уялгатай.

ШЭБХЭ ЗӨӨХЭ ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭЭ

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы дүрбэдэхи жэлдэ Онохойн совхозой механизаторнууд, хүдэлмэришэд тарялан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ уялга абанхай. Энэ зорилгодоо хүрэхын тула 1973 оной ноябрь һараһаа март һара гаратар тарялан, сабшалан дээрээ 10 мянган тонно шэбхэ гаргаха, 700 мянган кубометр тошо халяаха, 106 гектар дээрэхи бургааһа отолжо хаяха, 800 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулха зорилго табинхай.

Мүнөө энэ хүдэлмэреэ совхозойхид урагшатайгаар ябуулна. Һүүлэй мэдээгээр 11. 300 тонно шэбхэ зөөгдэжэ, хараалагдаһан түсэб үлүүлэн дүүргэгдэв. Үһалагдадаг 800 гектар сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа.

2.700 гектар паар дээрэ хүр саһан тогтоогдоо, 700 мянган кубометр тошон халяагдаа. Эдэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Агротехническэ эдэ хүдэлмэриие һаадгүйгөөр ябуулхын, энэ жэлдэ баян ургаса абахын тула Нина Васильевна Силантьевагай, Александра Прокопьевна Мурзинагай звенонууд ехээр оролдоно. Эндэ трактористнууд В. И. Дружинин, П. К. Спиридонов, С. М. Соболев, Ф. Ф. Спиридонов гэгшэд һайнаар ажаллана, наг шэбхэ зөөхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тракторист А. Х. Абрамов ажаллажа байна. Энэ тракторист шэнэ жэлдэ 130 тонно шэбхэ зөөгөөд байнхай.

Авторай фото.

Загарайн аймаг.

А. Н. КОСЫГИН ГЕОРГИЙ ДИМИТРОВЭЙ ОРДЕНООР ШАГНАГДАБА

СОФИ. (ТАСС). Түрэһөөр 70 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, Болгар-совет хани барисаа хүгжөөн бэхижүүлгэдэ, Болгариин Арадай Республикын ба Совет Социалис Республикануудай Союзай хоорондохи аха дүүгэй али бүхы харилсаа үргэдхэн гүнзэгырүүлгэдэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө Болгариин Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Указаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгиниие Георгий Димитровэй орденоор шагнаба гээд Болгариин телеграфна агентство мэдээсээ.

ДҮРБЭДЭХИ, ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

Ажахын эдэбхитэдэй зүблөөнүүд, министерствэнүүдэй коллегинүүдэй суглаанууд Москвада боложо байна. 1973 ондо промышленностиин һалбаринуудай хүдэлмэриин дүнгүүд тэдээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр 1974 ондо бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудые хаража үзэнэ.

Прибор-бүтээлгын, автомадаар хангалгын хэрэгсэлнүүдэй министерствын ажахын эдэбхитэдэй зүблөөн һаяхан болобо. Продукци худалдаха жэлэйнгээ түсэбые декабриин 27 болотор дүүргэхээр, даабариһаа гадуур 27 миллион түхэригэй продукци гаргахаар һалбариин ажалшад хараална.

СССР-эй Мяха ба һүнэй промышленностиин министерствын коллегиин үргэдхэгдэһэн суглаан боложо, продукци ехээр үйлэдбэрилхэ, шанарыень һайжаруулха зорилгонуудые зүбшэн хэлсэбэ. Даабариһаа гадуур 465 миллион түхэригэй мяха-һүнэй продукци үйлэдбэрилэгдэн гаргагдахаар хараалагдаа.

(ТАСС-ай корр.).

ХҮРШЭНЭРӨӨ МҮРЫСӨӨНДЭ УРИБА

Аймагай промышленностиин, барилгын, хэлхеэ холбооной, худалдаа наймаанай ба ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн Хурамхаан тосхондо һаяхан боложо, «1973 оной ажалай дүнгүүд ба түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы удха шанартай жэлэй зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. КПСС-эй Хурамхаанай райкомой секретарь нүхэр **Измаянов М. Д.** энэ асуудалаар зүблөөн дээрэ элидхэл хэһэн байна.

Энэ асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ «Бурятцелинстрой» трестын оньһожоруулагдамал нүүдэл 1010-дахи колоннын главна инженер **Н. Л. Николаев**, Хурамхаанай леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир **В. П. Парамонов**, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Могойтын отделениин лугомелиоративна отрядай бригадир **А. С. Зверьков**, Хурамхаанай тоһоной заводой главна технолог **Д. Д. Гармаева**, аймагай түбэй магазинай наймаалагша **Г. Д. Пирогова** болон бусад хабаадалсаба. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Дагбаев К. Д.** зүблөөн дээрэ үгэ хэлэжэ, аймагай промышленностиин, барилгын, хэлхеэ холбооной, худалдаа наймаанай ба ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй 1974 ондо бэелүүлхэ зорилгонууд тухай тодорхойгоор тогтоһон байна.

1973 оной туршада хүдэлмэридөө һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан ажалай түрүүшүүлдэ КПСС-эй райкомой, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй Хүндэлэлэй грамотанууд зүблөөн дээрэ барюулагдаа. 1974 ондо бэелүүлхэ зорилгонуудай хараалагдаһан социалис уялгануудые зүблөөндэ хабаадагшад баталан абаад, хүршэ Баргажанай аймагайхидые социалис мүрысөөндэ уриба.

Б. ДАРМАЕВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

1973 оной түсэбүүдые, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэһэнэйнь, үлүүлэн дүүргэһэнэйнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум промышленностиин, барилгын, транспортын, хэлхеэ холбооной, загаһанай, ой модоной ба уһанай ажахын, гүрэнэй худалдаа наймаанай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангалгын, материально-техническэ хангалгын предприятинуудай, эмхинүүдэй, бусад арадай ажахын бусад һалбаринуудай ехэ бүлэг хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй орден, медальнуудаар шагнаба.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эгээл үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһан, түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй түсэбүүдые дүүргэлгэдэ, үлүүлэн дүүргэлгэдэ ажалай шэн габьяа харуулһан үйлэдбэриин түрүүшүүл шагнагдагшадай дунда бии.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд «СССР-эй Верховно Соведэй ведомостьнүүдтэ», нютагай хэблэлнүүдтэ тунхаглагдаха.

(ТАСС).

КПСС-эй РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ТУҺАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Мухар-Шэбэрэй аймагай партиина эхин организацинуудай секретарьнарай семинар һаяхан боложо дүүрэбэ. Семинар дээрэ райкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд элидхэлнүүдые хээ.

КПСС-эй райкомой секретарь Р. Х. Жамсаранов «Социалис мүрысөө партиина талаарнь ударидалга», райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша П. Г. Мурзин «XXII районно партиина конференциин дүнгүүд болон аймагай партиина организациин 1974 ондо бэелүүлхэ хараа зорилгонууд», политическэ һуралсалай кабинедые даагша Б. Н. Дамбаев «Партиина болон комсомольско политһуралсалай ябаса тухай», райкомой таһагые даагша М. Ф. Полоротова «Партиина организациин хүдэлмэри түсэблэлгэ» гэһэн темэнүүдээр элидхэлнүүдые хэжэ, суглараашад эдэ элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

Семинарай дүүрэһэн хойно ажалшадые ажаһуудалайнь талаар хангалгын эмхи зургаануудай партиина эхин организацинуудай секретарьнар үлэжэ, ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэбэ. Энэ уулзалгада хабаадалсагшад ажаһуудалай талаһаа хангалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэри улам бүри һайжаруулха гэһэн зорилгые гүйсэд бэелүүлхэ байһанаа нэгэн дуугаар мэдүүлээ.

Ц. ЗАМБАЛАЕВ,
КПСС-эй райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша.

ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕМИНАР

Коммунистнууд болон комсомолшуудай политическэ гэгээрэлэй һургуулинууд ба семинарнуудые хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэ үдэрэй семинар аймагай түб Хурамхаан тосхондо болобо. Тэрэнэй хүдэлмэридэ аймагай предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, һургуулинууд болон эмхи зургаануудай партиина эхин организацинуудай секретарьнар, пропагандистнар — хамтадаа 40 гаран хүн хабаадалсаба.

«Аймагай экономико ба соёл культура хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай» асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Дагбаев семинар дээрэ элидхэл хэһэн байна. «Хүгжэнги социалис обществын гол шэнжэ шанар ба түүхэтэ һуури» гэһэн темээр партиин райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша М. Ж. Борхонов лекци семинарта хабаадагшадта уншаба. КПСС-эй райкомой инструктор Б. В. Самбуев «Советскэ Союз — эб найрамдалай, национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ба социализмын найдамтай түшэг тулгуури» гэжэ асуудалаар һонирхолтой хөөрэлдөө болоо.

Элидхэл, лекцинүүдэй һүүлээр семинарта хабаадалсаһан пропагандистнар сэминарта хэшээлнүүдтэ байлсаа. Удаань пропагандистнууд хүдэлмэриин дүйн дүршэл тухай һонирхолтой хөөрэлдөө болоо.

Б. ДАРМАЕВ,
КПСС-эй Хурамхаанай райкомой таһагые даагша.

ЭДЭБХИТЭДТЭЭ ТҮШЭГЛЭН ХҮДЭЛХЭДЭ...

ПРОФСОЮЗАЙ хүдэлмэриие үрэ дүн һайнтайгаар, аша ехэтэйгээр ябуулхын тулада эдэбхитэдтээ түшэглэн хүдэлхэ ёһотойбди.

Манай завкомой гэшүүдэй дунда түрүү хүдэлмэришэд олон. Тэдэнэр элдэб комиссинуудые толгойлжо, нилээд ехэ ниитын хүдэлмэри ябуулна. «Профсоюзууд — коммунизмын һургуули» гэһэн үгэнүүдэй гүн удха эндэ элирнэ. Юуб гэхэдэ, юрын хүдэлмэришэн гүрэн түрын удха шанартай хэрэг эрхилжэ, ударидахы дадал шадабаритай болоно ха юм.

Жэшээ болгон хэлэхэдэ, Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер, токарь М. К. Пластинин ажалай ба салин хүлһэнэй комиссине толгойлдог. Мүн хүдэлмэришэд М. Я. Гребнев гэр байрын, А. С. Соболева эмхидхэлэй хүдэлмэриин комиссинуудай түрүүлэгшэнэр юм. Эдэ жэшээнүүд дээрэһээ үндэһэлэн бодоходо, профсоюзай эдэбхитэд манай хүдэлмэридэ тон нүлөө ехэтэй туһа хүргэхэһөө гадна, энэ ажал ябуулгыемнай олондо дүтэ, ойлгосотой болгохо хүсэмнай болоно гээшэл.

Энэ нүлөөлхы үүргыень бүри дээшэлүүлхын тулада профсоюзай эдэбхитэдые һургаха зорилго манай завкомой үмэнэ гарана. Тиимэһээ шэнэ хүнүүдые ажал ябуулгадаа олоор хабаадалсуулхые эрмэлзэн, цехүүдэй болон участогуудай профсоюзай эдэбхитэдтэн семинарнуудые, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг заншалтай болонхойбди.

Эдэ хэшээлнүүд дээрэ хэлсэгдэхэ темэнүүдые нарин нягтаар бодожо, хаража үзөөд, методическа заабаринуудые дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ, темэ бүхэниие зааха, ойлгуулхада тон үрэ ехэтэй байдаг. Мүн тэрэ сагта хүдэлмэришэдэй тон һонирхожо байһан асуудал мэдэжэ абаад, тэдэнэй анхаралда табидаг байгаа хада бүришье туһатай.

Жэшээлхэдэ, «Эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха тухай», «Цехкомууд болон профгруппануудта ябуулагдаха үйлэдбэриин-олоонитын хүдэлмэри тухай», «Салин хүлһэнэй, нормо табилгын хүдэлмэридэ профсоюзай организацинуудай дүүргэхэ үүргэ тухай» «Страховани бэелүүлхэдэ профсоюзай эдэбхитэд юу хэхэ ёһотойб?» гэхэ мэтын олон тоото темэнүүд хүдэлмэришэдтэ һонирхолтойшье, дүтэшье байха жэшээтэй. Ажалай хуули ёһо ойлгуулха талаар саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулха гээшэ мүн лэ тон шухала. Ажалай хуули ёһые хүдэлжэ байһан эрхэтэн бүхэн мэдэхэ зэргэтэй. Тиимэһээ профсоюзай эдэбхитэд энэ хүдэлмэри ябуулхадаа тон ехэ үүргэ дүүргэнэ ха юм.

Манай цехкомуудай, профгруппануудай ажал хэрэгэй ямар байһанһаа завкомой хүдэлмэри дулдыдана. Тиимэһээ профсоюзай ямар үүргэтэй, юу хэхэ ёһотой байһыень гүйсэд ойлгуулжа, эхин организацинуудайнгаа хүдэлмэрилэгшэдые нарин нягтаар шэлэн оложо табихые яһалашье оролдодогбди.

Механическа цехэй технолог В. С. Пономарёва, техническэ таһагай профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Товер болон завкомой гэшүүн А. С. Соболева гэгшэдые онсо тэмдэглэмээр. Эдэ нүхэд профсоюзай хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг зон юм.

Олон ушарта профсоюзай организацинуудта саарһан хэрэг эрхилхэ хүдэлмэри тон муу байдаг. Зарим эдэбхитэдэй хэрэг яажа эрхилхые мэдэхэгүй байһанһаань энэ болоно. Тиимэһээ цехкомуудай. профгруппануудай түлөөлэгшэнэртэй хамта хэрэг эрхилэлгые гуримшуулхада туһалха, бултанда таарамаар нэгэ янзын документнүүдые манай завком зохёогоо. Ябуулагдаһан хүдэлмэри тухайгаа бэшэхэ дневник. суглаануудай протоколнуудай дэбтэр, суглаанууд дээрэ хэлэгдэһэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые тэмдэглэхэ журнал тэдэнэй тоодо ороно. Мүн суглаануудта хэлсэжэ боломоор тон шухала асуудалнуудай список профсоюзай эдэбхитэдэй туһаар табигдажа, завкомой заседани дээрэ баталагдаа һэн.

Жэшээлхэдэ, «Гүрэнэй түсэбэй хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай», «Профсоюзай организацинуудай дэргэдэхи тусхай комиссинуудай хүдэлмэри тухай», «НОТ нэбтэрүүлгэ хэр ябанаб?», «Социалис мүрысөөнэй ябаса тухай» «Профгруппануудта үнгэргэгдэдэг үйлэдбэриин суглаанууд тухай», «Цехэй (таһагай) хүдэлмэри тухай» гэхэ мэтын олон асуудалнууд миин хиинһээ абтаагүй, харин юрын хүдэлмэришэд, профсоюзай эдэбхитэд тэдэниие дурадхаа. Эдэнэр коллектив доторхи байдалаа һайн мэдэхэ ааб даа. Тиимэһээ хэлсэгдэхээр, сагай эрилтээр табигдахаар болоһон асуудалнууд болоно гэжэ этигэхээр.

Энээнһээ уламжалан, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хабаатай асуудалнууд тухай хэлэмээр гээд һананаб. Юуб гэхэдэ, ажалай журам эбдэхэ, хуулида харша, ниитын журам сахиха хэрэгтэ таарахагүй ябадал гаргаха ушар үсөөн бэшэ ушардаг ха юм.

Жэшээлхэдэ, «Хүдэлмэришэнэй нэрэ хүндэ», Ажалай журам ба тэрэниие һайжаруулха арганууд тухай» (эндэ нүхэдэй сүүдэй, кадрнуудай ниитын таһагай үүргэ тухай хэлсэгдэхээр хараалагдана), «Һургуулида ба бүлэ соо үхибүүдые хүмүүжүүлгэ», «Хүдэлмэришэдэй һуралсал тухай», «Кадрнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ профсоюзай дүүргэхэ үүргэ тухай», «Моральна урмашуулга ба ажалай габьяа» гэхэ мэтын асуудалнууд эндэ ороо.

Заводой профсоюзай организациин хүдэлмэриие гуримшуулха, эхин организацинуудай хүдэлмэреэ түсэблэхэдөө анхаран түшэглэхэ хамтын, гол документ болгохо зорилготойгоор, [...] хүдэлмэриин 1974 он[...] лын хараата түсэб[...] даа һэн. Тэрэниие [...] профсоюзай эдэбхит[...] харалда табяабди. [...] дэмнай яһала ан[...] ажаглалтанууд хэлэг[...] радхалнууд оруулаг[...] дэнһээнь үндэһэлэ[...] соомнай зарим тэд[...] лалтанууд хэгдээ.

Һаяхан заводой ажа[...] рүүшүүлэй слёт болоо. [...] 1973 оной дүнгүүд [...] дожо. тодорхойлхы [...] сэбүүд баталагдаа һ[...] дээшэлүүлэгдэһэн [...] уялганууд абтажа, [...] продукци гаргаха, [...] далдаха түсэбөө [...] 27-до сүм дүүргээд, [...] ци бүтээлгын хэмжэ[...] процент, ажалай бүтэ[...] процент дээшэлүүлх[...] готойбди.

В. УГОЛЬНИК[...]
«Теплоприбор» за[...] профсоюзай завк[...] түрүү[...]

ПРОФСОЮЗ... АЖАБАЙ...

Табан жэлэй жасада—минии хубита

САГЫЕ АХИН, БОЛЗОР УРИДШАЛАН...

Би Улаан-Үдын Ленинэй ордено мяха-консервын комбинадта 1946 онһоо хойшо хүдэлнэб. Тиимэһээ түс предприятиин үнинэй хүдэлмэришэдэй нэгэниинь болоноб. 1944 онһоо ленинскэ партиин гэшүүнби. Мүнөө — үбгэрэнтэгдэбэ гээшэ. Хоёр-гурбан жэлһээ пенсидэ гарахамнь. Ганса энэ мяханай комбинадта хүдэлжэ эхилһээр хорин наймадахи жэлни ябажа байна. Ямар зэргын хүндэ хүшэр сагуудые дабажа гараһамнай минии үеын хүнүүдтэ мэдээжэ ха юм даа. Үбгэрөөб гээд ганса ажалаа хараад ябадаггүйб. Харюусалгатай партиина даабари комбинадай партком намда даалганхай. Цехэй агитатор байхаһаа гадна, комбинадай партокомой гэшүүнби. Байгша оной эхеэр боложо үнгэрһэн Октябрьска районой ба городской партиина конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсааб. Коммунистнуудай ехэ хуралдаанда хабаадалсаад, КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалга уншаад байхадаа, бүри һайнаар хүдэлхэ дуран хүрэнэ. Эхэ оронойнгоо эгээл ехэ шагнал хайра гэгдэдэг Ленинэй орден 1964 онһоо хойшо энгэртээ зүүжэ ябаһан, ленинскэ партиин гэшүүниинь хадаа хододоол түрүү зэргэдэ ябаха ёһотойб гэжэ һанагшаб.

Хайшан гээд иимэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажалланабта гээд заримдаа намһаа хүнүүд һураад һаладаггүй. Минии ажал хүдэлмэритэй бодотоор танилсаһан хүн һүүл тээнь олон табан юумые һурахаяа болишодог.

Үнэн дээрээ, өөрынгөө хүдэлмэри тухай гоё һайханаар хэлэжэрхихэ юумэн тон хомор байдаг. Би комбинадай колбасна заводто ороһон гахайн түүшэнүүдэй мяха яһа, шуладаг ажалтай хүм. Манай халаан гол түлэб гахайн мяха яһанһаань һалгаахаар мэргэжэнхэй. Заримдаа үхэрэй, хонинойшье мяха хуби хүбяарнь һалгааха саг болодог. Энэ ажалда 1953 онһоо хойшо хүдэлнэб. Тэрэ сагһаа хойшо хори гаран жэл боложо байна. Хэжэ байһан ажалдаа дадаха, дүршэхэ, шуналтай болохо гээшэ тон ехэ удха шанартай. Энэ талаар нилээд дүй дүршэлтэй, шадабаритай болоогдоо гээшэ ааб даа.

Хоёрдохёор, ажалаа зүбөөр эмхидхэлгэһээ бүхы юумэн дулдыдадаг. Би оньһото техникын хүсөөр ажалаа бүтээнэ бэшэб. Урдахи стол дээрэшни гахайн түүшэнүүд жэрылдэжэ хэбтэхэ. Тэрэниие бушуу түргэнөөр һалгааха, мяхыень шулаха гэһэн нэгэл зорилготойбди. Өөрынгөө хүдэлдэг газарые хододоо ариг сэбэр байлгаха хэрэгтэй. Үмдэжэ ябаһан хубсаһан, халаадшни мүн лэ хододоо сэбэр байха ёһотой. Энэ гурим баримталхада бариһан мяханиинишье хододоо сэбэр байдаг шуу. Тушаажа байдаг продукцишни үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг. Энэ түрүүшын эрилтэ би наринаар сахижа. бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ гэжэ оролдолго гаргажа байдагби.

Хүдэлмэриин сагые зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ гээшэ баһа ехэ удха шанартай. Энээн тушаа хэдэн үгэ хэлэхэ һанаатайб. Би хүдэлмэридөө 15—20 минута урдуур ерэжэ, хутага шүбгэеэ хурсадажа, яаралгүйгөөр тусхай хубсаһаяа үмдэдэг гээшэб. Ажалдаа һаатаха, хожомдожо ерэхэ гээшэ ехэ муу хэрэг гээшэ бэд даа. Би эндэ хүдэлжэ эхилһэн сагһаа хойшо ямаршье шалтагаангүйгөөр ажалһаа нэгэшье таһаржа үзөөгүй хүм. Хаа-яа 1—2 үдэрөөр табилга эрихэ баатай бологдодог. Гэбэшье гээһэн үдэрнүүдээ хүсэлдүүлхын тула амаралтын үдэрнүүдтэ ажалдаа гарадаг байнаб.

Бүхэли гахайн мяха борлуулха, үе мүсөөрнь һалгааха гээшэ бар хүсэнэй ажал гээшэ ааб даа. Үдэр соо 8 часай туршада хүл дээрээ шууд байжа хүдэлхэдэ, тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ. Зарим хүдэлмэришэд ерэмсээрээ тухасүлөөгүйгөөр хүдэлөөд, харин забһарлалгын һүүл тээ эршэеэ гэнтэ һуладхажа, юумэ хорооховёо болишодог. Ингэжэ хүдэлхэдэ буруу. Би бүхэли халаан соогоо нэгэ жэгдээр хүдэлхые оролдогшоб. Ажалай хоорондуур түр зуура амаралта хэхэдэ һайн агша. Ингэжэ ажалай бүтээсые доошолуулангүйгөөр хүдэлһэнэй ашаар халаанайнгаа даабари хододоо 130—140 процент дүүргэдэг заншалтайб. Гадна дааһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандаха шухала. Тэрэгүйдэ ямаршье ажалта туйлагдахагүй. Үдэрһөө үдэртэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, халаанай, һарын түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргээд, шагнал, магтаалда хүртэжэ байхада ехэ урматайл даа. Саашадаа бүри һайнаар хүдэлхэ гэһэн һайн һайхан эрмэлзэл түрүүлжэ байдаг. Моральна ба материальна урмашуулгануудай хүсэн мүнөө үедэ ехэ болонхой.

Манай бригада 10 гаран хүнһөө бүридэнхэй. Бултадаа шахуу мэргэжэлээ һайнаар шудалһан ажалшад. Эндэ жэшээ болгон хэлэхэдэ, М. Б. Тыхеев, бригадир, партиин гэшүүн А. И. Королев, М. Г. Полуянов болон бусад намтай хамта олон жэлэй туршада таһалгаряагүйгөөр магтаал, һайшаалда хүрэмөөр ажаллажа байдаг. Үшөө нэгэ жэшээ. Бригадымнай нүгөө гэшүүн А. Ф. Рупышев түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабариие гурбан жэл соо дүүргэнхэй. Би мүн лэ табан жэлэйнгээ даабариие дүүргэхэ тээшээ боложо байнаб. Энэ февраль һара соо 1975 оной сентябриин тоосоогоор хүдэлжэ байнаб.

КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, 1974 ондо дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абанхайб. Ажалай бүтээсэ 5 процент дээшэлүүлһэнэй ашаар һарын түсэб 142,1 процент дүүргэхэ, 9-дэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй хубиингаа түсэб 1974 оной октябриин нэгэн болотор дүүргэхэб.

Хүдэлмэриингөө газарые хододоо ариг сэбэрээр байлгажа, байгша ондо нэгэ залуу хүдэлмэришэниие өөрынгөө мэргэжэлдэ һургахаб.

Н. АРАНЗИН,
мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэн.

Коммунист тухай хөөрөөн

НЮТАГАЙХИДАЙНЬ ЭТИГЭЛ НАЙДАБАРИ

Яков Захарович Петров Калининай нэрэмжэтэ колхозой түб бууса—Уоян тосхондо ажаһуудаг. Энэ тосхон республикымнай эгээл хойто захын эвенкнүүдэй нютаг юм. Ангуушадай бүлэдэ түрэһэн Яков бага балшар наһанһаа эсэгэ, ахануудаа дахажа, тайгын мэргэжэлдэ һураһан байха. Тэрэнэй хоёр ахань— Афанасий, Николай Захаровичтан Хойто-Байгалай аймагай коопзверопромхозой эрхим ангуушад гэжэ мэдээжэ болонхой юм.

Яков Захарович өөрынгөө хуби заяа түрэл Уоян тосхонойнгоо Калининай нэрэмжэтэ колхозой намтартай холбонхой. Коммунист Я. З. Петров колхозойнгоо хүгжэлтэ, амжалтаар урмашан баясажа ябадаг, урагшаа һанаатай хүдэлмэришэ зоной нэгэн юм.

1956 онһоо хойшо түс колхозой гэшүүн болоһон Яков Захарович хэдэн удаа сельскэ Соведэй депутадаар һунгагдажа, колхозойнгоо шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр дэбжүүлэгдэһэн байна. Колхозой гэшүүд нүхэр Петровые энэ тушаалда дэбжүүлхэдээ, ажал хүдэлмэреэ һайн мэдэхэ, хүдэлжэшье шадаха гэжэ зүб лэ найдаһан байха.

Нютагайхидайнгаа нимэ үндэр этигэл найдабарида хүртэһэн нүхэр Петров ажахынгаа ямаршье ажал дээрэ хүдэлхэдөө, хододоо үльгэр жэшээ харуулжа ябадаг, дүрбэн тэгшэ мэргэжэлтэй хүн юм. Тэрэ уран дархан, механизатор, мэргэн ангуушан юм. Зунай үедэ үбһэ хуряалгын эхилхэдэ, тэрэ бригада даажа абаад, ажахынгаа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ гарадаг. Жэшээнь, 1973 ондо нүхэр Петровой бригада үбһэ хуряалгын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэ һэн. Үгышье һаа, агнууриин талаар абаад үзэе. Алтан намарай эхилхэдэ, нүхэр Петровые гэртээ-һуухыень харахагүйт. Тэрэ арадаа хабхаан занга үргэлэнхэй, нуур сөөрэмэй эрьеэр ондатра агнажа гү, али ой тайгада булга, хэрмэнэй хойноһоо гараһан лэ байдаг. Зүгөөр ахануудтаал адли үбэлэй үедэ агнууреда ябаха сүлөө бологдоггүй. Юуб гэхэдэ, гол мэргэжэлээрээ механизатор һэн тула ажахынгаа трактораар үбһэ, түлеэ шэрэхэ хэрэг гарана ха юм. Тэрэ «ДТ-54» трактораараа һаалиин фермэдэ үбһэ, тосхонойнгоо ажалшадта хадаһаа түлеэ асардаг. Тосхоной һургуули, хүүгэдэй ясли-саад, больница, соёлой ордондо үбэлдөө бултандань түлеэн хэрэгтэй болоно. Тэдэниие Яков Захарович гансаараа тооной ойдо гаража, түлеэгээр хангажа байдаг юм.

Уоян тосхон ерэхэдэ, абаһаар ужам үргэн гудамжын захаар ербын бэдоһон мантан томо байшан гэрнүүдые обёорхол байхат. Эдэ гэрнүүдые Яков Захаровичай бригадын урашуул хэдэн жэлэй саада тээ бариһан юм. Мүнөө нүхэр Петровой ударидаг барилгашад колхозой конторо, сельскэ Соведэй шэнэ гэр барижа эхилэнхэй. Ажахын алишье һалбари дээрэ унаһан малгайгаа абаха забдагүй ажаллажа ябадаг нүхэр Петров һайшаал, магтаалда хүртэжэ ябадаг юм.

Г. ГАНЮГИН.

Виктор Васильевич Андреев гушаад шахуу жэ[л] Улаан-Үдын пассажирска автотранспортна пред[приятида] слесареэр хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь В. В. Андреев.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

МЭРГЭЖЭЛ ЕХЭТ[Э] МЕХАНИЗАТОР

Мүнөө Иван Милетович Медведевэй бүлын дүрбэн үхибүүдынь ямаршье таталюуһа ядамаггүй булта һургуулида һурана. Харин гэрэй эзэндэ өөртэнь үни һураха арга олдоогүй. Хүшэр хүндэ үе тохёолдожо, багаханһаа ажал хэхэ, фронтдо туһалалсаха баатай болоо. Дайнай һүүлээрхи хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ эсэгэгүйгөөр үдэһэн арбаадтайхан хүбүүн хоолоо суглуулха, түлеэ залһаяа бэлдэжэ, эхэдээ туһалалсажа эхилээ. Тээ томохон болоходоо, таряан ажалай бригадада хүдэлхэеэ ерэһэн намтартай.

Түрүүн ерэхэдэнь бригадир тодожо абаад:

—Ваня, сараа хүллөөд, ой түлеэндэ ошохо болоболши даа, — гэһэн үгэнүүдээр угтаа агша бэлэй.

Машина, техникэдэ дуратай тэрэ хүбүүн механизаторнуудай дунда ходо эрьелдээд һаладаггүй һэн. Тиихэдэнь тракторай прицепщик болгоод туршаба. Тэрэ шалгалтаяа һайнаар барижа гараа.

Иигэжэ Иван Медведев 1949 ондо механизаторнуудай тоодо оруулагдаа һэн. Тэрэ үедэ Ехэ-Наринда хүсэ шадалаар тулюурхан хоёр колхоз байһан юм. Дайнай жэлнүүдтэ харууһагүйдэжэ муудашаһан тарялан шэнээр, һайнаар элдүүрилжэ, оролдожо, үндэр баян ургаса абаха. шэнэ ерэһэн техникэ шудалха хэрэгтэй байгаа.

Уданшьегүй шадамар бэрхэ прицепщик болоһон энэ хүбүүн Торийн МТС-тэ механизаторнуудай курсада һурахаар эльгээгдэбэ. Иван Милетович тэрэ гэһэнһээ хойшо таһалгаряагүй хорёод жэлэй туршада механизатораар хүдэлнэ. Мүнөө тэрэ олон мэргэжэлтэй механизатор, нэгэдэхи класай тракторист болонхой. Түрэл нютагтаа — Торийн совхозой Наринай отделенидэ хүдэлжэл байдаг.

Энэ хугасаада И. М. Медведев Элхиин механизаторнуудые бэлдэдэг һургуулида мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ ерэһэн. Совхозой түрүү механизатор манай орондо бүтээгдэһэн бүхы түхэлэй тракторнуудые жолоодохо шадабаритай юм. Тэрэ олон жэлдэ гэнкэтэ трактораар газар хахалжа, ургаса хуряажа ябаһанаа. һүүлэй хэдэн жэлдэ кукуруза ургуулна.

— Ажалдаа оролдосотой механизатор юм, — гээд, тэрэнэй тухай Торийн совхозой главна агроном В. А. Кречетов хэлэнэ. — Даалгагдаһан техникээ эзэн ёһоор, гамтай наринаар абажа ябадаг, үндэр бүтээсэ туйладаг, баян дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулжа[...]даг. Иван Милетович һэн хэрэгээ заатагүй[...] наар дүүргэхые оро[...] хүн. Тэрэнэй трак[...] эбдэршоо, ажалдаа [...] һо гаргаа гэжэ дуул[...] — гэнэ.

Аймагай хүдөө [...] түрүүшүүлэй зүб[...] үедэ бидэ тэрээнтэй [...] һэмди. Үгэ дуу үс[...] наһажаал болоһон [...] үлүү юумэ дуугарха[...] гүйшэг байба.

— Шадал зэргээр[...] дэлнэлби даа. Залу[...]да алдуу эндүүень [...] мэдэһэн юумэеэ [...] үгэгшэб. Мүнөөш[...] шуул булта эрдэм [...] болонхой. Тинбэшье [...] хаяа, түргэдхээ[...]даг. Харин техникэ[...]мнай эрхим һайн бо[...]һаа, хойноһоонь нар[...] рууһан хэрэгтэй бшу[...] залуушуулда аха [...] дэмжэлгэ, туһалам[...] зээшье хэрэгтэй,— тэрэ хэлэнэ.

Сагай уларилай то[...]рамжагүй муу, гандү[...]һан үнгэрһэн жэлэ[...] Медведев сугтаа [...] тракторист Г. Е. Ба[...]тай хамта даалгагда[...] гектар газарай га [...] 185 центнер кукуру[...] гоон ургаса хуряаһа[...] Мүнөө жэлдэ [...] шэнэ газарта [...]ха юм. Кукурузы[...] зараа хахалхаба[...] һубагуудые татажа [...] зорилготой. Пенси[...]һан луговод Порфе[...] колаевич Зайцев [...] шадта туһалха гэжэ [...]дэнхэй. Дулаанда [...] энэ ургамалай баян [...] хуряахын тулада [...] уһалхаһаа гадна, а[...] хоор үтэгжүүлхэ [...] байһаниие ойлгожо[...] тэдэнэр тэндээ на[...]зөөнэ. саһа тогтоо[...]

Гэбэшье хүршэ [...] колхозойнь мэдээ[...] рузашан Н. Г. [...] най жэл бүри [...] центнер ургаса аб[...]хай хөөрэлдөөнэй [...] Наринай отделени[...] курузада балай ехэ [...] хандуулагдадаггүй [...] элирээ һэн.

— Харууһа ехэ[...] ургамалда саг [...] эзэн хэрэгтэй. Ман[...] найхид, Н. Г. [...]най дүршэл хал[...]хаар болоо гэжэ [...]дана. Тиибэл, бида[...]тар бүриһөө 20[...] центнер ургаса [...] отделениингээ [...] үнеэдые шэмэтэ тэ[...] гүйсэд хангаха б[...] —гээд Иван Медве[...]рэнэ.

М. ГАЛСА[...]
В. КЛОЧ[...]

Зэдын аймаг.

ҮДЭР БҮРИ УЛАМ ЭРШЭТЭЙГЭЭР

Ципиканай приискын Карафтидай үйлэдбэриин участогай коллектив юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлдэ габшагайгаар хүдэлһэн юм. Жэлэйнгээ даабари сентябриин 25-да дүүргээд, түсэбһөө гадуур ехэ продукци гаргаа. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэһэнэй ашаар үйлэдбэридөө 14 мянган түхэригэй олзо оруулаа. Халаан соо хүн бүридөө 9,2 кубометр шорой малтадаг болоо. Урлан наринжуулгын, ухаалан зохёолгын хэдэн дурадхалнуудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, 2 мянган түхэригэй арбалаалта хэһэн байна.

Карафтидай үйлэдбэриин участогай коллектив юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлые [illegible] эхилээ. Энэ участогай хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгые бултадаа ехэл паринаар шудалжа, энэ жэл соо бүришье эдэбхитэйгээр хүдэлхэ гэһэн зорилго урдаа табиба. Халаан соо хүн бүридөө 9,5 кубометр шорой малтадаг болохо, шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэһэнэй ашаар продукциин өөрынь үные 3 процентээр доошолуулха гээд тэдэнэй абаһан социалис уялга соо хэлэгдэнэ.

Нимэ ехэ хараа зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула Карафтидай үйлэдбэриин участогай хүдэлмэришэд ехэ эдэбхи үүсхэл гарган, эршэмтэй шангаар хүдэлжэ байна. Январь һарын түрүүшын арбан үдэрэй даабари 7 процентээр үлүүгөөр дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Карафтидай үйлэдбэриин участогай хүдэлмэришэд [illegible] забһарлалгын үедэ.

К. ГАБАЕВАЙ фототекст.

Кабанскын аймагай Оймоорой совхозой үнинэй дүй дүршэлтэй болоһон гахайшан хоёр Ажалай Улаан Тугай ордено Мария Иннокентьевна Плюснина ажалдаа эрхим дүнгүүдтэй ябана. Тэрэ үнгэрэгшэ жэлдэ 25 эхэ гахайһаа 700 поршоонхо абаха түсэбтэй байһан аад, 800 поршоонхо абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гахайшан Мария Плюснина.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҮШӨӨ ҺАЙНААР АЖАЛЛАХА...

Һаяхан Баргажанай аймагай ажалай залуу түрүүшүүлэй зүблөөн болоо. Тэндэ суглараһан түрүү комсомолшууд болон залуушуул 1973 оной хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолжо, 1974 ондо бэелүүлхэ хараа зорилгонуудаа тодорхойлоо. Энэ асуудалаар хэгдэһэн элидхэл соо аймагай комсомолшууд болон залуушуул 1973 ондо яһала амжалтатайгаар ажаллаа гэжэ тэмдэглэгдээ, зарим тэды шүүмжэлхы ажаглалтанууд хэгдээ.

Зүблөөндэ хабаадалсагшад аймагай комсомолой организацинуудай дунда дэлгэрхэ социалис мүрысөөнэй гурим баталан абаа. Мүн Хурамхаанай комсомолшууд болон залуушуултай саашадаашье мүрысэжэ, дүй дүршэлөөрөө хубаалдажа байха тухайгаа зүблөөндэ хабаадалсагшад элишэлбэ.

ВЛКСМ-эй обкомой секретарь Сталина Шагдырова Баргажанай аймагай комсомолой организацида ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг барюулаа. 1973 оной таряа хуряалгада аймагай комсомолшууд болон залуушуул габшагай һайнаар ажаллажа, социалис мүрысөөндэ илаа һэн. Мүн Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэн Василий Косман, Бодоной совхозой комбайнер Виктор Пелепенко, крахмал хэдэг заводой хүдэлмэришэн Галина Попова, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй аймагай отделениин шофёр Зуфар Хайрутдинов болон бусадта ВЛКСМ-эй ЦК-гай тэмдэгүүд барюулагдаа.

Аймагай комсомолой эхин организацинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илаһан Баргажанай-Адагай больницын комсомолой организацида ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан вымпел, хоёрдохи һуури эзэлһэн «Сельхозтехникын» аймагай отделениин организацида ВЛКСМ-эй райкомой дамжуулгын Улаан туг, гурбадахи һуури эзэлһэн крахмал хэдэг заводой комсомолшуудта ВЛКСМ-эй райкомой вымпел барюулагдаба.

Баргажанай совхозой механизатор Николай Цивилёв, загаһанай комбинадай хүдэлмэришэн Людмила Чередниченко, Хилганын колхозой механизатор Юрий Гармаев, Баргажанай-Адагай пристаниин теплоходой штурман Михаил Этингов болон бусад үгэ хэлэжэ, КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан тухайгаа хөөрэжэ, юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы дүрбэдэхи жэлые эрхим һуралсалай жэл болгохобди гэжэ үгэеэ үгэбэ.

В. БУЛГАНОВ.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ БҮЛЭГ

Советүүдэй хүдэлмэри

Мон — ехэшье бэшэ һаа, гүн зондо мэдээжэ Түнхэн нютагай баруун зүгтэ үндэр забсагай, хадануудай забһарта байдаг тосхон юм. Манай Мон ерэхэдэ, үбэлэй наран гансал Мүнхэ Сарьдагай оройн саһа ялайлгажа, һүүлээртэ ороһон хадын жалгануудай уняар тооһон соогуур булашаг гэрэл тараажа байба.

Туранай сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Маншеев өөрынгөө штатна бэшэ орлогшо Григорий Никитович Деминтой манниие танилсуулба. Ушарынь юун гэхэдэ, Мон тосхон сомоной Советэй байдаг центрһээ хара гаран модо холо болоно гэшүү. Тиимэһээ эндэхи сомоной Советэй депутадуудай эндэ байһан ажалһаа тосхоной эмхи зургаануудай хэрэгэй бүтэсэ тон нягта харилсаатай болоно. Мондо сомоной Советэй арбан нэгэн, аймагай Советэй хоёр депутат энэ бүлэг болон хамтаржа, һонирхолтой хүдэлмэри ябуулнад.

Депутадуудай бүлэг һара бүхэндэ сугларжа, хэхэ ажалайнгаа түсэб зохёодог, гэшүүн бүхэнэйнгөө даабари согсолон хэлсэдэг. Монгой депутадууд урдаа табиһан уялгаяа заатагүй дүүргэхэ гэжэ бултадаа оролдодог. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ һуралсалтын үедэ депутадуудай һанамжаар Монгой найман жэлэй һургуулиин гэр түрэлхидэй хүсөөр заһабарилагдаһан байгаа.

— Энэ ажал хайшан гэжэ эмхидхээбтэ? — гэһэн асуудалда Григорий Никитович игэжэ харюусаба:

— Монгой һургуулиин гэр олон жэлдэ заһабарилагдангүй үлэдэг һэн. Энэ асуудал тосхоной зоной ниитын суглаан дээрэ табигдаа һэн. Арсаһан хүн байгаагүй. Тиимэһээ бидэнэр һурагшадтай айлнуудай тоо абаад, хэн хэзээ, ямар ажал бүтээхэб гэһэн тогтоол гаргаабди. Хорин хоногой болзор соо һургуулиимнай гэр хүсэд заһагдаһан байгаа. Һүүлээрнь һургуулиин директор Д. С. Дамшаев арбан таба мянган түхэригэй сэнтэй ажал хэгдэһэн байгаа, — гэжэ хэлээ һэн.

Депутадуудай бүлэг Туранай сомоной Советэй даабаряар тосхоноо тойроод байдаг арбан зургаан отарануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ туһаламжа хододоо хүргэдэг юм. Депутадуудай бүлэгэй тогтоолоор организаци бүхэн өөһэд өөһэдтөө хэдэ хэдэн отарануудые даажа абанхай. Гадна олон хүдэлмэрилэгшэдтэй, трактор, машинануудтай организацинууд холын отарануудта туһалдаг юм.

Хонишодто туһалһан ажал тоолохо болоо һаа, олон болохо.

Нёдондо мондынхид отарануудта набшаһата тэжээл бэлдэжэ үгөө. Гадна зунай үедэ үбһэ бэлэдхэлгэдэ бүхы арга боломжоороо туһалһан байгаа.

Үнгэрэгшэ жэл совхоз хонишодто шэнэ газар хахалжа, 10 гектар газарта зелёнко тараяад, фермын захадахи участок хэһэн байна. Энэ газарынь мондынхид бултынь хорёолжо үгөө. Хүн зоной һүхэ, хюрөө бариад, һаднаг һургааг бэлдэжэ, тэдэнээ шэрэжэ, хорой барижа байхыень хараһан хүн ехэл урмашаха байгаа. Иигэжэ бишыханшье түлбэри үгыгөөр, һайн һанаагаараа хамты хэрэгтэ ябадаг хүнүүдые магтамаар ха юм.

Григорий Никитович Демин хамтын ажалда илгарһан олон хүнүүдэй нэрэ нэрлээ һэн. Газетын хуудаһанда бултыень тэмдэглэжэ шадахагүй бэшэ хадаа гансал Ахын экспедициин (директорынь В. Д. Арабжаев), Солнечно экспедициин (директор И. А. Липин) хүдэлмэришэдые тэмдэглэе.

Эндэхи депутадуудай бүлэг тосхон соогоо бэшэшье ажал бүтээнэ. Худалдаа наймаанай, эдеэ хоолой, культурын, үхибүүдэй саад гэхэ мэтэ зургаануудай хүдэлмэри хододоо шалгагдажа, хэрэгтэй сагтань туһаламжа үгтэжэ байдаг. Депутадуудай бүлэгэй ажалда Туранай сомоной Советэй депутадууд Клара Бадмаева, Нима-Сырен Санжихаева, Нина Петровна Рыбникова болон бусад һайнаар хабаададаг, хэжэ байһан ажалдаашье шалгардаг юм.

С. ДОРЖИЕВ.

ЭРДЭМТЭД — ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

МОСКОВСКО ОБЛАСТЬ. Намар таригдадаг хара таряанай «Восход-1» гэжэ шэнэ сорт хара хүрьһэтэ бэшэ газарай түбэй районуудай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институдта бии болгогдобо. Үбэлэй сагта тэрэ хүйтэндэ тэсэмгэй юм. Мүнөө «Восход-1» гэжэ шэнэ сорт Советскэ Союзай 45 областиин гүрэнэй сорт туршадаг 200 участок дээрэ шалгагдажа байна. Нёдондо Московско областиин таряалан дээрэ таригдаһан «Восход-1» гэжэ шэнэ сорт гектар бүриһөө 41,2—52,2 центнер ургаса үгөө һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Т. Кондратенко «Восход-1» гэжэ шэнэ сорт шэнжэлэн хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ

ТҮРҮҮШҮҮЛ — ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАРТА

Аймагай һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй, мүн һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй январиин дүнгүүдые КПСС-эй Загарайн райком, аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитет согсолоод, илажа гарагшадые аймагай газетын Хүндэлэлэй самбарта бэшэхэ гэһэн тогтоол баталан абаба. Фермэнүүдэй дундаһаа Эрхирэгэй совхозой табадахи фермын коллектив үнеэн бүриһөө январь һара соо 202 килограмм һү абажа, бултанһаа һайн дүнгүүдтэй байба.

Эндэхи XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан И. М. Монастырская январь соо үнеэн бүриһөө 380 килограмм һү һаажа, һаалишадай дундаһаа эрхимлээ. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад Е. Никитина, С. Банзарова гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ. Эдэнэр бултадаа Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ гээд аймагай «Вперед» газетэ мэдээсэнэ.

ҮДЭРЭЙ 800 ГРАММААР

Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгада харюу болгон, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Ягодинска отделениин тугалшад шударгы һайнаар ажаллажа байна гээд «Улаан Сэлэнгэ» газетэ бэшэнэ. Отделениин тугалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Прасковья Евлампьевна Захарова эрхимлэжэ ябана. Нэгэдэхи классай мастерай нэрэ солотой энэ нүхэр харууһалдаг тугалнуудайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые дунда зэргээр үдэрэй 800 граммаар нэмээжэ, ажахы дотороо эрхимлэбэ.

Октябрина Мокшеева 34 тугал харууһална. Тэдэнэйнь толгой бүхэнэй шэгнүүр сүүдхын 750 граммаар нэмээгдэжэ, отделени дотороо хоёрдохи һуурида гараа. Евдокия Сазоновна Банзарай харууһалдаг тугалнуудай толгой бүриин шэгнүүр январиин үдэр бүхэндэ 710 граммаар ехэ болгогдоо. Иигэжэ энэ нүхэр гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

ШЭНЭ СТОЛОВО

Һахалиин совхозой түб һууринда шэнэ столово нээгдэбэ. Тэрэнэй гэрые совхозой барилгашад бодхооһон, досоохи тохеэрэлгэнүүдыень мүн лэ совхоз худалдажа абаа гээд «Хурамхаанай галнууд» газетэ мэдээсэнэ.

Шэнэ столово мүнөө үеын тохеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Нэгэн доро 20 хүн хоол бариха арга боломжотой. Столовые даагша Анна Лупышева, эдеэ шанагша Евдокия Толстикова, тэрэнэй туһалагша Валентина Лухнева гэгшэд түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, ажалшадай эрилтэ һайнаар хангахын тула ехэ оролдолго гаргана.

— Амтатай хоол бэлдэдэг энэ столовын хүдэлмэрилэгшэдтэ баяраа хүргэнэбди. Илангаяа бууза һайнаар бэлдэгдэнэ, — гээд энэ столоводо хоол барюушад хөөрэлдэдэг болонхой.

СҮҮДХЫН — 9 КИЛОГРАММ

Валентина Ивановна Шульгина «Пограничный» совхозой эрхим һаалишадай тоодо ороһоор үнинэй юм. Үнгэрэгшэ жэлэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хабаадалсажа, ажалай һайн үрэ дүн туйлаһан байна. Даажа абаһан үнеэн бүриһөө шиидхэхы жэлдэ дунда зэргээр 1950 килограмм һү абажа шадаа.

Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгада харюу болгон, Валентина Ивановна шэнэ жэлдэ бүри дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, жэл соо үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа бага бэшэ һү һаахаар зоригжоһон байна. Жэлэй түрүүшын үдэрһөө хэлэһэн үгэеэ хүсэлдүүлхын түлөө ехэ оролдолго гаргана. Мүнөө һаамхай үнеэн бүриһөө үдэртөө 9 килограмм һү абана гээд Хяагтын аймагай «Ленинэй туг» газетэ мэдээсэнэ.

ДОГОВОР БАТАЛАГДАБА

Прибайкалиин аймагай Итанцын, Еловско, Байгалай леспромхозуудай, Сэлэнгын модоной баазын коллективүүд табан жэлэй тодорхойлхы удха шанартай жэлдэ социалис мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидэбэ. Һаяхан эдэ коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд Кома тосхондо сугларжа, 1971 оной социалис мүрысөөнэй договор баталба.

Тэрэ договор соонь предприятинуудай экономикын гол асуудалнууд тодорхойлогдон харуулагданхай. Тэндэнь продукци худалдаха жэлэй түсэб дүүргэхэ, мүн олон юумэ хэхэ асуудалнууд тодорхойлогдоо. Жэшээнь, тус предприятинууд тодорхойлхы жэлэй түсэбһөө гадуур 170 мянган түхэригэй продукци худалдахаар шиидээ. Энээн тухай аймагай «Прибайкалец» газетэдэ мэдээсэгдэнэ.

ИЛАГШАДТА — УЛААН ТУГУУД

Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министерство, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ба гүрэнэй худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком ниитын эдеэ хоолой организацинуудай дунда 1973 оной IV кварталда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн хаража үзөөд, «Байгал» ресторанай коллективые (директорынь Г. С. Павлецова, профкомойнь түрүүлэгшэ А. В. Фалилеева) илаһанда тооложо, III кварталда абаһан РСФСР-эй Худалдаа наймаанай министерствын болон профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг дахинаа үлөөхэ, 1-дэхи мүнгэн шан барюулха гэжэ тогтообо.

Түмэр замай Улаан-Үдэ станциин ресторанай коллективтэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй ба облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг 2-дохи мүнгэн шантайгаар барюулагдаба.

Кварталайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэһэн, ажалшадые эдеэ хоолоор хангаха хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулһан В. С. Сапожниковагай даадаг 5-дахи столовын коллектив 3-дахи мүнгэн шанда хүртэбэ.

Худалдаа наймаанай предприятинуудай дундаһаа түрүү һууринда гараһан горпромторгын «Юбилейный» магазинай коллектив РСФСР-эй Худалдаа наймаанай министерствын болон профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг ба 1-дэхи мүнгэн шан абаба.

1973 ондо һара бүхэнэйнгоо даабари үлүүлэн дүүргэһэн Хяагтын худалдаа наймаанай конторын 1-дэхи магазинда хүдэлмэрилдэг С. Н. Телятниковагай даадаг коллективтэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй ба облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг 2-дохи мүнгэн шантайгаар барюулагдаба.

Горхлебторгын 2-дохи магазинай, горпищеторгын 13-дахи магазинай коллективүүд 3-дахи мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Овощ болон фруктнуудые ходоодоо элбэгээр худалдадаг горплодоовощторгын 12-дохи магазинай коллективтэ Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министерствын, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ба профсоюзай обкомой Президиумэй дамжуулгын Улаан туг үгтэбэ.

Д. КОЛМАКОВ.

Театр

БУРАТИНЫН УШАРАЛТА ЯБАДАЛНУУД

БУРАТИНО гэжэ модоор хэгдэһэн бишыхан хүнэй гэнэн шогтой зугаае һонирхон, бидэнэй хэмнай багадаа энеэдэггүй бэлэй? Ууртай Карабас-Барабасые тэрэнэй илахада, ятараа баярладаг һэмбибди? Бүдүүн хүнүүд болоһоншье хойноо бэлигтэ уран зохёолшо А. Толстойн гуурһан дороһоо мүндэлһэн «Алтан түлхюурхэн гү, али Буратиныи ушагта ябадалнууд» гэһэн номые сэдьхэлдээ дулаахана һанажа ябадагбди. Харин шэнэ үеын үхибүүд дахяад лэ тэрэ номые һайхашаан уншадаг.

Ленинэй ордено Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй театрай сценэ дээрэ табигдаһан «Алтан түлхюурхэн» гэжэ И. Морозовой бэшэһэн хүүгэдэй оперые эдир харагшад баяртайгаар угтаа. Либреттыень Н. Сац В. Викторов хоёр найруулаа.

Москвагай композитор И. Морозов хүгжэмдэ дуратайшуулда яһала мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй зохёоһон «Доктор Айболит» гэжэ балет олоной дура буляаһан шуу. «Алтан түлхюурхэн» гэжэ опероёо найруулхадаа, мүн урда мэтэ ойлгосотой, юрын маяг хэрэглэн, хүнэй шэхэндэ хадуугдама аялгатай абянуудые хэрэглэнэ. Хүгжэмынь яһала гоё, хүүгэдтэ тон ойлгосотой, зарим ушарта сэсэн маягтай. Зүгөөр заримдаа Морозов өөрсэ түхэл маягаа алдажархина гү гэжэ һанахаар. Тэрэнэй оперын зарим аялгануудынь ондоо зохёолнуудта хэрэглэгдэһэн шэнги. Гэбэшье эды-еды дутагдалынь ехэшье һаалта хэнэгүй. Тиимэһээ хүүгэд сценэ дээрэ боложо байһан үйлын хүгжэлтые алдангүй ажаглан хаража, оперын хүгжэмые зүрхэндөө дүтөөр хадуун шагнана ха юм.

Театрай главна режиссер Н. В. Логачев гэгшэ «Алтан түлхюурхэниие» найруулжа табихадаа, эдир харагшадай сэдьхэл буляама, һонин, гоё зүжэг болгожо шадаа. Тэрэнэй режиссерско маягай шухала талань юуб гэхэдэ, тус зүжэг соо боложо байһан үйлые бодото ажабайдалай амисхалтай болгожо шадаһан байха юм.

Бодото ажабайдалда дүтэрхы маягаар уран зураашашье — Н. Манилов зүжэгые шэмэглэһэн байна: нарата итальянска байгаали, Карабас-Барабасай муу харанхы гэр. Мальвинын куклануудай гэрхэн. Гэхэ мүртөө зүжэгэй орёо оньһон хубинуудта бүхы юумэн зохидоор харагдаһай гэжэ тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Жэшээнь, Буратино Пьеро хоёрой галуунда мордоод ниидэхэ ушарые абая. Шубуунтай хамта «дэгдэһэн» аад, бутафорско модоной саанаһаа Пьерын хүл бултайжа байха юм. Энээниие эдир харагшад наада барин энеэлдээ.

Буратиныи роль гүйсэдхэһэн артист Н. Панчуковые амжалтатайгаар наадаба гэжэ тэмдэглэлтэй. Тэрэнэй зураглаһан Буратино хадаа тон лэ модон хүнэй түхэлтэй, ябахадаашье, мэдээжэ онтохоной геройдо дүтэрхы, юумэн бүхэниие һонирхон шэртэдэг, шэнжэлдэг зантай. Артист хоолойнгоо онсо өөрсэ илгаае шадамараар хэрэглэнэ, наадахадаа, дуулахадаа, шог ёгто гарган, хүүгэдэй үльгэрлиг хошон зугаата оперын маягтай болгоно.

Дуратай номойнгоо геройнуудай сценэ дээрэ харуулагдахада, бидэ бултадаа шүүмжэлхы нюдөөр шэртэдэгбди. Гэбэшье мүнөө Буратиныи образые буруушааха аргамнай үгы. Тиимэл хадань театр соо сугларһан эдир харагшад Буратино-Панчуковой сценэ дээрэ гарахалаар, баясан альга ташаһан байха.

Мальвинын поэтическэ ролиие гүйсэдхэһэн Буряадай АССР-эй арадай артистка И. Кузьминагай ехэ бэлигэй мэдэгдээгүй талые бидэ һонирхон хараабди. Хүүгэдэй оперодо зураглагдаһан орёо бэшэхэн тэрэ образые харуулхадаа, И. Кузьмина тэрэниие һайнаар, гүйсэдөөр наадажа шадаһан байна. Тэрэнэй харуулһан Мальвина хадаа мэдэрэлтэй, амиды хүн, гэбэшье нүгөө талаһаа сэнхир үһэтэй Басагахан — куклын театрай герой мүн. И. Кузьмина эхэнэр эрхим дуушадай нэгэн гэжэ тоологдодог. Үнэхөөрөөшье, артистка тон хүнгөөр, үлэ мэдэг хүдэлсөөрөө Мальвинын гүйсэд образые зураглажа шадана. Илангаяа И. Кузьминагай бэлиг шадабари уянгата рольнуудай ансамбльда тон зохидоор таарана бшуу. Юуб гэбэл, Мальвинын хажуудахи Пьеро гэжэ зохидхон кукла хүбүүнэй рольтой тааралдаһан байна. Пьерын ролиие залуу дуушан В. Лемешев гүйсэдхэнэ.

Оперын һайн геройнуудай нэгэн — сэсэгшэ Мария. Тэрэ хадаа А. Толстойн зохеол соо үгы юм. Теэд оперын зүжэгтэ тэрэ образой оруулагдаһаниинь ехэшье ойлгосотой бэшэ. Тэрэнэй тодорхойлолгые программа соо оруулха ёһотой байгаа. Теэд театрай хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр түрүүшын үедэ тиимэ программашье худалдагдаагүй. Тиимэһээ тэрэ басаганай ямар үүргэ бэелүүлхэ байһаниинь харагшадта ойлгогдонгүй үлэшоо.

Шарманщик эсэгэ Карлогой рольдо Буряадай АССР-эй арадай артист В. Буруев наадаба. Тэрэнэй харуулһан образ — һайн зантай, хорхойдо хорогүй үбгэжөөл.

Оперо соо харуулагдаһан муу талын геройнуудай нэгэн Карабас-Барабас гээшын ролиие Буряадай АССР-эй габьяата артист Н. Литвинов гүйсэдхөө. Тэрэнэй тухай А. Толстойн бэшэһэн үгэнүүдые һанаая: «Тэрэнэй үргөөһэн нюдөөрөөшье харахаарабо һаа, айһандаа шулуун болошо хүрэшэхөөр юм». Тиимэһээ Карабас-Барабасай сценэ дээрэ гаража ерэхэлээр, хүүгэдээр дүүрэшэһэн зал соо шэмээгүй байдал тогтошохо юм. Газарта хүрэтэр һанжаһан ута һахал, үлхархайһаа бэлтэ гарахаяа һанаһан муухай нюдэн, үбаштэй муу зантай купецэй абари зан — эдэ бүгэдэ үхибүүдыешье, ехэшүүлыешье һүрдөөн алдана. Н. Литвинов һүүлэй жэлнүүдтэ театрай сценэ дээрэ харагшадай сэдьхэлдэ хадуугдамаар олон роль наадаа.

Артист В. Драгош гэгшын зураглаһан полицейскиин сатирическэ дүрэ зураг «Алтан түлхюурхэн» соохи образуудай эрхимүүдэй нэгэн. В. Драгош хадаа бэрхэ дуушан байхаһаа гадна; эрхим актёр ха юм даа.

«Алтан түлхюурхэн» гэжэ зүжэгэй хүгжэмэй шанар яһала һайн. Зарим тэды дутагдалай байбашье, манай театрай сценэ дээрэ эдир харагшадые баясуулмаар, тэдэнэй урмые тэдхэмээр зүжэг табигдаба гэжэ мэдэрхээр.

О. КУНИЦЫН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ. «Алтан түлхюур» опероһоо сценэнүүд.

В. МАМИЗЕРОВАЙ фото.

ЭРИЛТЫЕНЬ ҺАЙНААР ХАНГАХАБДИ

Үнгэрэгшэ жэлэйнгээ даабариис манай комбинадай коллектив 101,8 процент дүүргээ. Шэнэ гуталнуудые оёлго —16 процент, хубсаһа заһалга —18 процент, хубсаһа сэбэрлэхэ, будаха ажал—17 процент үлүүлэн дүүргэгдээ. Хуушан гуталнуудые заһаха, хүнүүдэй үһэ заһаха даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргэгдээ.

Хүн зоной эрилтын улам дээшэлжэ байһые хараадаа абажа, аймаг соогоо хэдэн газарта ажаһуудалай эрилтэ хангадаг байшангуудые байгуулаабди. Тиимэ байшангууд, Кабанск, Каменск, Селенгинск, Оймор, Выдринэ, Байгал-Худара тосхонууд болон посёлогуудта, Бабушкин хотодо эмхидхэгдэһэн байна.

Комбинадаймнай коллектив мүнөө үедэ олон янзын ажал хэнэ. Шэнэ хубсаһа, гуталнууд оёгдохо, заһабарилагдахаһаа гадна, хубсаһа химическэ аргаар сэбэрлэхэ, будаха, ажаһуудалда хэрэгтэй элдэб орёо техникэ, мүн радио-телевизионно аппаратура заһабарилха талаар ехэ хэмжээнэй ажал хэгдэнэ.

Малай гүүртэ, фермэнүүдтэ хүдэлэгшэдэй, мүн хүдөөгэй хүн зоной ажаһуудалайнь эрилтэ хангаха зорилгоор элдэб хэрэгсэл тушаан абаха 11 пункт нээгээбди. Аймаг соогуур нээгдэһэн тэдэ пунктнуудаар саг үргэлжэ 3 автомашина ябажа, хүн зондо шухала хэрэгтэй зүйлнүүдые зөөжэ байдаг.

Комбинадаймнай бүхы коллектив энэ жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаад, тэдэнээ дүүргэхэ талаар эмхидхэлэй горитой ажал хэнэ.

Бүхы совет арадта партиин Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгые манай комбинадай коллектив һайшаан дэмжэжэ, январь һарада митинг зарлаад, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалгые һайжаруулха талаар тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалаа.

В. КАРБАИНОВ,
Кабанскын аймагай хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай директор.

БАНГЛАДЕШЭЙ ҺОНИН

ХАМТЫН ПРОГРАММАНУУД

Ойрын табан жэлэй турша соо атомна промышленностиин хэрэглэмжэдэ 100 миллион тухай так гаргашалха гэжэ Бангладешэй правительство хараална. Тодорхойлон хэлэбэл, ядерна хүсэ амгалан хэрэгтэ ашаглаха тухай хэлсээн Индитэй баталагданхай. Тэрэнэй ёһоор, радио-элшэтэй изотопуудые, радиациин гарадаг зүйлнүүдые, экономикын элдэб һалбаринуудта хэрэглэхэ программануудые эдэ хоёр гүрэн хамтадаа тодорхойлхо, бэелүүлхэ гэлсээ. Атомна реакторнуудые бүтээлгэдэ хабаатай ядерна электроникын асуудалнуудые научно-техническэ талаарнь шэнжэлжэ эхилхэ.

«Тус һалбариие хүгжөөхэ национальна хараа түсэб бэелүүлжэ шадахаар нөөсэ баялиг Бангладешта бии», — гэжэ атомна хүсэнэй комиссиин түрүүлэгшэ, доктор Иннас Али мэдүүлбэ.

ДЭЛХЭЙН ШАГААБАРИ

Дэлхэйе тойрон ниидэхэ ододтой холбоо тогтоохо станци Бенгальска гарамай эрьедэ, Коко-Базарай райондо баригдажа байнхай. Бангладешэй Республика тус станциин туһаламжаар дэлхэйн олонхи гүрэнүүдтэй радио ба телевизионно бата холбоотой болохо. Байгша оной декабрьда энэ станци хүсэндөө орохо.

ЭЛҺЭН СООХИ БАЯЛИГ

Бангладешэй Читтагонга гэдэг гол портһоо 90 милиин зайда, арье шадарай элһэн соо рутил, ильменит, циркон, магенит, монацит болон бусад янзын ашагта малтамалнуудай ехэхэн баялиг олдоо. Гүрэн соохи эгээн түрүүшын туршалгын предприяти эндэ баригдажа байна. Энэ баялигай ашаглагдаха арга боломжонуудые тодорхойлхын тула техническэ, экономическа шэнжэлгэнүүд хэгдэжэ эхилхэ.

ТУРИСТНУУД БҮРИ ОЛОН БОЛОХО

Бангладешэй туризмын корпораци (БПК) февральда Урда Азиин гүрэнүүдэй аяншалхы агентствануудай түлөөлэгшэнэрые угтаха юм. Афганистанай, Индиин, Иранай, Непалай, Пакистанай, Бирмын, Шри Ланкын аяншалагшад Дакка ерэхэ. Урда Азиин гүрэнүүдэй хоорондын харилсаае үргэдхэлгэдэ энэ уулзалга нүлөөлхэ ёһотой. Кантай, Коко-Базар, Рангамати гэжэ томо түбүүдые бии болгохоор БПК хараална. Эдэ нютагуудаар аяншалхадаа, энэ гүрэн аяншалагшадай маршрудуудые олошоруулха тухай асуудал зүбшэлхэ.

(«Бангладеш сангбад сангаста» — АПН).

НАЙРАМДАЛНАЙ БЭХИЖЭХЭЛ

Монгол уншагшадта зорюулан, АПН-эй Буряадай отделениин бэлэдхэн гаргадаг «Октябриин туяа» журналай номернуудай нэгэн нь монгол аха дүү арадуудай хани барисаанда зорюулагданхай юм.

Журналай тус номерто хоёр гүрэнэй хоорондын худалдаа наймаанай хүгжэлтэ тухай томохон статья хэблэгдэнхэй. СССР МНР хоёрой хоорондын хэлсээнэй ёһоор, 1973 оной худалдаа наймаан 1972 онойхидо орходоо 20 процентээр дээшэлһэн байха юм. Манайхин монголшуудта янза бүриин машина, хэрэгсэлнүүдые үгтэнэ. Энэнь манай экспортын 54 процентнь болоно. Мүн янза бүриин радиоаппаратура монголшуудта худалдагдана. Жэл бүхэндэ дунда зэргээр 20 мянган транзисторна приемнигууд, таба мянга гаран телевизорнүүд Монгол орон эльгээгдэнэ.

Совет бараанай горитойхон хубинь түүхэй эд ба үйлдбэриин хэрэгсэлнүүд болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ аха дүү социалис гүрэндэ манайхин горитойхон бензин, дизельнэ тоһо, хара түмэрэй прокат, булад сорго-нуудые, янза бүриин химическэ зүйлнүүдые худалдаа.

Урзанда жэл ехэ ган гасуурһаа боложо, Монгол орондо таряанай, хартаабхын ургаса ехэ муу байгаа. Энэ үедэ Совет орон 100 мянган тонно үрэһэнэй ба эдеэ хоолой таряа, нилээд горитойхон хартаабха, овощ худалдаа бэлэй.

Монгол оронһоо эд худалдан абалга манай ажахын хүгжэлтэдэ ашаг туһатай. Һүүлэй жэлнүүдтэ мал ажахын продуктнуудһаа гадна, уула уурхайн продукци, барилгын материалнуудые, цемент ба хүнгэн промышленностиин бүтээлнүүдые манай орон худалдан абана. Монгол ажалшадай бүтээһэн нооһон бүдүүд, хибэс, арһан хубсаһан болон бусад бүтээлнүүдые совет худалдан абагшад баяртайгаар хүлеэн абадаг байха юм. Хэдэн жэлэй саана монголшууд гансахан амиды мал худалдагша һэн. Харин 1973 ондо Улаан-Баатар, Чойбалсан хотонуудта мяханай шэнэ комбинадуудай ашаглалгада үгтэхэдэнь, Монгол орон СССР болон бусад социалис гүрэнүүдтэ мяханай консервэнүүдые, полуфабрикадуудые худалдажа эхилээ.

Советскэ Союзда дээдэ һургуули дүүргэһэн мэргэжэлтэд худалдаа наймаа хүгжөөхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энээн тухай «Октябриин туяа» журналай һүүлшын номернуудай нэгэндэ толилогдоһон дэлгэрэнгы статья соо бэшэгдэнэ. Совет орон эрдэмдэ һурахаяа ерэһэн түрүүшын хари гүрэнэй студентнэр монголшууд бэлэй гээд тус статья дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Тэрэ сагһаа хойшо 50-яад жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо 15 мянган монгол залуушуул манай орондо ерэжэ, дээдэ һургуули дүүргээ. Мүнөө үедэ багшанар гансал эрдэмдэ һургаад байдаг бэшэ, мэргэжэлтэдэй шадабари дээшэлүүлхэ талаар ехэхэн ажал хэжэ байдаг юм. Хамтаран ажаллаха талаар һонирхолтой түсэб табигданхай. МНР дотор дунда һургуулиин багшанарай, зоотехнигүүдэй, ветеринарнуудай семинарнуудые үнгэргэхөөр эндэ хараалагданхай. Совет медицинскэ институдуудые дүүргэһэн врачнарай семинар энэ зун амжалтатайгаар болоо. Медицинын эрдэмэй һүүлэй үеын туйлалтанууд тухай совет багшанарай элидхэлнүүдые олон ондоо аймагһаа сугларһан хоёр зуугаад врач шагнаа.

Манай һургуули дүүргэгшэд ямараар ажаллажа байнаб гэжэ шалгалта болбол ехэл һонирхолтой, туһатай хэрэг. Мүн Монгол орондо үлэмжэ һайнаар туһа хүргэхэ һэһэн совет багшанарай эрмэлзэл болоно. Монголой мэргэжэлтэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ талаар 1974 ондо ород хэлэнэй, литературын 120 багшанарые Советскэ Союз ерүүлхээр хараалагдана. Мүн хүрьһэ шэнжэлэгшэд, агрономууд, селекционернүүд, зоотехнигүүд ерэхэ юм. Лекци уншахаяа, семинарнуудые үнгэргэхэеэ совет багшанарай хэдэн группа Монгол ошохо юм. 1974 ондо физигүүд, математигууд, химигүүд, экономистнар, хүдөө ажахын инженер-механигууд ошохо байна. Ерэхэ жэлдэ, 1975 ондо хүдөө ажахын олон мэргэжэлтэд ошохоор хараалагдана.

«Комсомолой һургуули» гээд монгол нүхэдэймнай нэрлэдэг нэгэ һургуули бии. Энэ хадаа ВЛКСМ-эй ЦК-гай дэргэдэхи комсомолой дээдэ һургуули тухай хэлэгдэнэ. Һүүлэй табан жэл соо тус һургуулиие 160 гаран монгол нүхэд дүүргэжэ гараа юм. Эдэнэр болбол ревсомолой аймагай ба хотын эхин эмхинүүдэй секретарьнууд ха юм. Һургуулида орохынгоо урда тээ Батсухийн Дашням ревсомолой Сүхэ-Баатарай аймагай комитедэй хоёрдохи секретаряар ажаллажа байһан. АПН-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, энэ нүхэр иигэжэ хэлээ:

— Нэн түрүүн энэ һургуулида һураха арга боломжо үгэһэндэнь нүхэдэйнгөө зүгһөө совет хүнүүдтэ халуун баяр хүргэнэб. Бидэнэр энэ һургуулида Ленинскэ комсомолой, КПСС-эй түүхэ, марксистско-ленинскэ философи, уласхоорондын хүдэлмэришэдэй ба национальна сүлөөрэлгын асуудалнуудые шэнжэн шудалнабди.

Совет ороной спорт тухай, социалис оронуудтай спортивна харилсаа холбоон тухай «Октябриин туяа» саг үргэлжэ бэшэжэ байдаг. Бүхэсоюзна Спорткомитедэй управлениин начальник Дмитрий Прохоровтой АПН-эй корреспондентын хэһэн хөөрэлдөөн һонирхолтой.

— Советскэ Союз Монгол орон хоёр үни сагһаа хойшо спортын талаар харилсаа холбоотой юм. Хорёод жэлэй саада тээ оройдоол 3—4 янзын мүрысөөн үнгэргэгдэдэг байһан һаа, мүнөө үедэ спортын 16 зүйлөөр мүрысөөн ябуулагдадаг болонхой. Монгол орондо үгы байһан спортын шэнэ зүйлнүүдэй хүгжэлтэдэ энэ харилсаа холбоонууд ехэхэн нүлөө үзүүлнэ. Жэшээлхэдэ, хүндэ атлетикэ, бокс, волейбол, баскетбол, альпинизм болон бусадай хүгжэлтэдэ нүлөөн үзүүлэгдээ. 1972 ондо социалис оронуудай альпинистнүүдэй Советскэ Союзай эгээл үндэр орьёл болохо Коммунизмын пик гэгшэдэ абирхадань, монгол альпинистнар хабаадалсаһан байха юм, — гэжэ тэрэ хэлээ.

Үнгэрэгшэ оной октябрь һарада МНР-эй ба Казахай ССР-эй спортсменүүд столой теннисээр мүрысэһэн байна. Мүн үнгэрэгшэ жэлдэ Монголой теннисистнүүд Улаан-Үдэ ерэжэ, РСФСР-эй эрхим мастернуудтай наадаһан байгаа. Баскетболоор мүрысөөнүүд хэды дахин үнгэргэгдөө. МНР-эй боксернууд Ленинград хото мүрысөөндэ ерэхээр хараалагдана.

1974—76 онуудта спортын зүйлнүүдээр хамта ажаллахаар хэлсээн үнгэрэгшэ оной һүүл багта баталагдаа. Аха дүү хоёр арадуудай спорт нягта холбоотойгоор хүгжэн һалбаржа байна.

Д. ХВАН.

СПАРТАКИАДЫН ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

РСФСР-эй арадуудай үбэлэй V спартакиадада зорюулагдаһан мүрысөөнүүд Иваново, Киров, Горький, Новосибирск, Пермь, Южно-Сахалинск хотонуудта боложо дүүрэбэ. Алас-Дурна зүгэй область, хизаар, автономито республикануудай спортсменүүд үбэлэй спортын зургаан зүйлөөр Южно-Сахалинск хотодо хахад һара шахуу саг соо мүрысэбэ.

Эндэ манай республикын суглуулагдамал командын спортсменүүд хэр зэргэ мүрысөө хаб гээд газетын уншагшадые һонирхуулна ёһотой.

Республикын суглуулагдамал командын бүридэлдэ 80 спортсмен оруулагдаһан байна. Нааданай түрүүшын үдэр санаар урилдаан үнгэргэгдэбэ. Эндэ республикымнай эдиршүүл соoһоо Сэлэнгэ станциин Михаил Капустин 15 километрэй зайе 52 минута 46 секунда соо гаталжа, зонын мүнгэн медальда хүртэбэ. Зүгөөр Михаил Капустин фиништэ хүрэхынгөө тэндэ хадаһаа һол жорон буухадаа унажа, эрхимлэгшэһээ оройдохоноо зургаан секундаар хожомдоо бшуу. Хойто үдэрынь 20 километрэй зайда урилдаһан Капустин дүрбэдэхи һуури эзэлээ. Нүгөөдэ эдир спортсмен — Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Валерий Пантелеев дээрэ дурсагдаһан хоёр зайда урилдахадаа, дүрбэдэхи һууринуудта гараһан байба. Мүн басагад соoһоо 10 километрэй зайда наймадахи һуури эзэлһэн Зүүн Сибириин технологическа институдай студентка Таня Вострецова гурбахан очко командадаа асарба. Харин эдир хүбүүд, басагаднай удаадахи ээлжээндэ эстафетэ дамжуулгын холимол урилдаанда шалгаржа, бултадаа (Таня Вострецова, Люда Терентьева, Валерий Пантелеев, Михаил Капустин) мүнгэн медальнуудта хүртэһэн байна. Эстафетэ дамжуулгаар эхэнэрнүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн урилдаанда манай команда табадахи һуури эзэлээ. Мүн 15, 30, 50 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Буряадай АССР-эй эрэшүүлэй команда бираагүй. Эндэ республика доторoo мэдээжэ гэгдэдэг санашад — Григорий Цыбиков 15-дахи, Сергей Патрахин, Василий Григорьев гэгшэд 18—19-дэхи һууринуудые эзэлбэ. Хэдэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, 149 очко абаһан манай командын санашад табадахи һуури эзэлһэн байба.

Биатлоноор үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ багшанарай институдай студент Иван Серебренников 7,5 километрэй зайда хоёр удаа буудажа байгаад урилдахадаа, гурбадахи һуури эзэлбэ. Мүн 3х7,5 километрэй зайда эстафетэ дамжуулгаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ манай спортсменүүд Иван Серебренников, Александр Шнитов, Виктор Неверов гэгшэд спартакиадын бронзо медальнуудта хүртэһэн байна. Эндэ эрэшүүлэй команда дүн хамта 51 очко абажа, дундуурхи һууринуудые эзэлбэ. Мүн трамплинһаа һурэлгөөр Буряадай АССР-эй спортсменүүд гурбадахи һуури эзэлһэн байна. Санын зургэ дээрэ үн гэргэгдэһэн бүхы наадануудай дүн хаража үзэхэдэ, манай республикада энэ мүрысөөндэ анхарал багаар хандуулна хабди.

Спартакиадын наадануудта хабаадаһан манай республикын суглуулагдамал команда дүн хамта 802,5 очко абаһан. Тэдэнэй 552 очко конькишаднай асарһан байха юм. Жэшээнь, эрэшүүлэй дунда 500, 1500, 5000 метрэй зайнуудта үнгэргэгдэһэн урилдаанда ЛВРЗ-гэй инженер, спортын мастер Сергей Можаев хоёрдохи һууринуудые эзэлжэ, мүнгэн медальнуудта хүртэбэ. Зүүн Сибириин технологическа институдай ахалагша багша Валерий Мунгалов 10.000 метрэй зайда мүнгэн, 1500, 5000 метрэйхидэ бронзо медальнуудта хүртэһэн байба. Мүн тус институдай ахалагша багша, СССР-эй спортын мастер Маргарита Журкина 3000 метрэй зайда унажашье байгаад урилдахадаа, мүнгэн медальда хүртэжэ һалаһан байгаа. Бага зайнуудта урилдахадаа шалгарһан Таня Алеева, Владимир Агеев гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Владимир Кончаков олон зайнуудта урилдахадаа, һайн дүн харуулжа, спартакиадын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Наташа Куликовская гурбадахи һуури эзэлээ. Эндэ манай республикын конькишадые һорёо мүрысөөнүүдтэ дахуулжа, баян дүршэлдөө һургажа ябадаг тренернүүд — Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэд, СССР-эй спортын мастернууд Н. А. Боброва, Т. Н. Шевчук гэгшэдтэ газетээр дамжуулан баяр баясхалан хүргэхэ дуран хүрэнэ.

Иигээд РСФСР-эй зургаан городто үнгэргэгдэһэн үбэлэй табадахи спартакиадын мүрысөөнүүд дүүрэбэ. Эндэ республикымнай суглуулагдамал команда гурбадахи һуури эзэлжэ, 1970 ондо үнгэргэгдэһэн спартакиадаһаа һайн үрэ дүн харуулба гээшэ. Саанань Россин Федерациин үбэлэй табадахи спартакиадын түгэсхэлэй наадан эхилбэ. Энэ мүрысөөн Красноярск хотодо февралиин 23-һаа мартын хоёр болотор үнгэргэгдэхэ юм.

Манай республикаһаа энэ мүрысөөндэ хэд ошобо гээшэб гэхэдэ, санашан Михаил Капустин, конькишад Валерий Мунгалов, Маргарита Журкина, Владимир Кончаков, Владимир Агеев, Наташа Куликовская, Татьяна Алеева, Сергей Можаев гэгшэд болоно. Түгэсхэлэй нааданда хабаадалсажа байһан нютагайнгаа хүбүүд, басагадай амжалтатай ябажа ерэхыень хүсэнэбди.

Б. МИРОМАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

БАИГША оной февралиин 28-һаа мартын 10 болотор ГДР-тэ эрэшүүлэй дунда гандболоор дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилхэнь. Энэ мүрысөөндэ 16 ороной команда хабаадаха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд (зүүн гарһаа) — наада таладань: Юрий Лагутин, Сергей Чиканаев, Владимир Кравцов, Альберт Оганезов, Владимир Максимов, Валентин Сычёв, Иван Усатый, Сергей Кочергин; саада таладань: Виктор Махорин, Михаил Ищенко, Валентин Кулев, Анатолий Евтушенко (ахалагша тренер), Виктор Платохин, Николай Хотутов (тренер), Александр Резанов, Эдуард Челышев (массажист), Валерий Гассий, Юрий Климов.

ТАСС-ай фотохронико.

ТОБШОХОНООР...

★ САНААР дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Швециин Фалун хотодо эхилһээр хэдэ хонобо. Эндэ хабаадалсажа байһан манай ороной суглуулагдамал командын гэшүүд түрүүшын амжалтануудые харуулжа эхилбэ. Бусадай дундаһаа эгээн түрүүлэн алтан медальда Галина Кулакова хүртэбэ. Ижевск хотоһоо мүрысөөндэ ошоһон Галина табан километрэй зайе 15 минута 17,42 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлһэн байна. Командын гэшүүн — Сыктывкар хотоһоо ошоһон Раиса Сметанина бронзо медальда хүртөө. 70 метрэй трамплинһаа һурэлгөөр үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Киров хотын спортсмен Алексей Боровитин дүн хамта 258,9 очко (85,5, 84 метр) абажа, бронзо медальда хүртэбэ. 30 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда манай ороной эрэшүүлэй команда бирабагүй.

★ КОНЬКИГААР дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Инсбрук хотодо эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Горький хотын Татьяна Аверина 500 метрэй зайе 43,70 секунда соо гаталжа, бага алтан медальда хүртэбэ. Энэ зайда урилдаһан нүгөөдүүлынь — Любовь Садчикова, Нина Статкевич, Вера Краснова гэгшэд дүрбэдэхи, долоодохи, юһэдэхи һууринуудые эзэлээ. Эрэшүүл соoһоо Ленинградай Владимир Кащей 500 метрэй зайе 39,57 секунда соо гаталжа, гурбадахи һуури эзэлээ.

★ ХОККЕЙ. Москвагай ЦСКА-гай командын хоккеистнүүд ээлжээтэ наадандаа Москвагай «Спартак» командые 4:2 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, оронойнгоо мүнгэн медальда хүртэхэ болобо.

★ БӨМБЭГЭТЭЙ хоккей наадалгаар эдиршүүлэй дунда дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөндэ манай ороной команда эрхим байжа, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Эдэнэр түгэсхэлэй нааданда Швециин хоккеистнүүдые 6:3 гэһэн тоотойгоор шүүжэрхиһэн байна.

★ ШАТАР. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ нааданда хабаадалсаха эрхэ олохоор хоорондоо тулалдажа эхилһэн найман шатаршадай дүрбэниинь шүүжэ, хахад финальна уулзалгада наадаха болобо. Бусадһаа түрүүлэн наадаяа дүүргэһэн Борис Спасский, Анатолий Карпов, Виктор Корчной гэгшэдэй удаа Совет ороной гроссмейстер Тигран Петросян Венгриин Лайош Портишие 3:2 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байна. Петросян хахад финалда Виктор Корчнойтой наадаха юм.

★ СПАРТАКИАДА. Үбэлэй спортын зүйлөөр эхилһэн спартакиадын мүрысөөнүүд дүүрэхэ тээшээ дүтэлбэ. Жэшээнь, Красноярск хотодо РСФСР-эй арадуудай үбэлэй табадахи спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүд февралиин 23-һаа эхилхэнь. Эндэ хамтадаа 1.200 спортсмен суглархаар хараалагдана.

УНШАГТЫ һонирхохо байхат

ОЙ МОДОНОЙ СКУЛЬПТУРЫН ҺУРГУУЛИ

Ой модоной скульпту...
мастернуудай секци Белор...
сиин байгаали хамгаалха ...
гэм һаяшаг эмхидхэһэн ...
гаа. Тиигэбэшье түрүү...
амжалта туйлагдаа: залуу ...
коллектив СССР-эй ВДНХ-...
нэгэдэхи шатын диплом...
тэбэ.

«...Байгаали ба фантази...
жэ нэрлэгдэһэн энэ секци...
модо һиилэхэ дуратай...
ороһон юм. Жэшээнь, Мо...
хотодо ажаһуудаг Х. С. ...
щенович үльгэрнүүдэй ал...
скульптурануудые бүтэ...
Секциин гэшүүн Л. И. ...
нявский мүрысөөндэ хаба...
сажа байһан спортсменүү...
дүрэнүүдые бүтээдэг юм.

Үдэр бүри олошоржо бай...
энэ секциин гэшүүд выстав...
дэ бэлдэжэ байна. Тэрэнь ...
публикын томо томо город...
та харуулагдаха юм.

(ТАСС)

ГЭР СООХИ «НУУР...

Душанбе хотодо ажаһуу...
Евгений Емельянович Ко...
гэгшын гэртэхи аквариум ...
хахад мянган загаһан «туб...
нэбэ». Тэрэнэй гэр бүлын...
нёдондо гурбан комнато...
квартира абаһан байгаа. ...
гэжэ загаһа бүри олоор ...
ха аргатай болоһон юм.

Тус бүридөө 120 литр ...
най багтаамжатай 15 аква...
ум соо загаһадынь байл...
дана. Тэдэнэйнь дунда ...
ондоо түрэлэй загаһад ...
Шад улаахан меченосец...
нүүрһэн шэнги молли...
нүүдшье байха.

—Бүри һайхан һүүлтэй ...
гэжэ загаһа олошоруулха ...
сэбтэйб. Загаһануудаа гэр ...
лөөрөө харууһалнабди, тус...
ном уншанабди. Гэрэлтэй...
загаһа үдхэхэ зорилготой...
— гээд Е. Е. Кошель хөөрэ...

(ТАСС)

КАПИТАН ДРЕЙГЭЙ МҮРӨӨР МҮШХЭН...

БРИТАНИИН хан түрые ...
даршуулхын тула дээрмэдэ...
тэ ябуулгануудые хэһэн, ...
лайгаар тамарагша сэр Фр...
сис Дрэйк хатан Елизавет...
дээрмэшэн гэжэ нэрлэгдэ...
байгаа.

Дрейгэй корабльнууд Аме...
рикын эрьенүүд шадар нэгэ...
тэ бэшэ тамаржа гараһан ба...
ха. Дрейгэй 1579 ондо Амер...
кын баруун эрьедэ гарахада...
табан кораблиһаань шэнгэ...
гүй үлэһэн ори ганса «Го...
ден хинд» гэжэ корабль за...
барида орохын тула якор...
хаана хаяһан байгаа гэжэ...
гэжэ элирүүлхые түүхэ...
үнинэй оролдодог юм.

Энэ нюуса һаяар элирүүлэ...
дэхэ гэжэ Калифорниин уни...
верситедэй профессор О. Н...
шем, археолог У. Прича...
һаяхан мэдүүлээ.

Сан-Францискаһаа хойш...
10 милиин газарта англи...
хэрэмэй үлэгдэлнүүдые эдэ...
малтаба. Эрдэмтэдэй мэдэ...
һэнэй ёһоор, 400 жэлэй ү...
тээ «Голден хинд» гэжэ ...
раблиин экипаж энээнийе ...
риһан болоно. Малталгануу...
хэһэн газартаа зарсааша...
дабирхайн түгдэрхэй о...
XVI зуун жэлдэ моряг...
иимэ дабирхайгаар сүднан...
дайнгаа торхые будадаг ба...
гаа. Тэрэ үедэ Англида ург...
байһан мододнoо энэ дабир...
абтаа гэжэ гэршэлбэлнь, ...
нюуса бүрин элирүүлэгд...
юм.

(ТАСС)

Уласхоорондын шэнжэлэл

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

Стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай асуудалнуудые зүбшэлхын тула энэ неделиин үеэр Женевэдэ һэргээгдэһэн совет-американ хөөрэлдөөнүүд уласхоорондын эгээн орёо, харюусалгатай зүблөөнүүдэй тоодо орохо зэргэтэй. Эдээндэ хабаадагшад эгээн аюултай, үнэтэй зэбсэгүүдые — ракетнэ-ядерна зэбсэг үрдилдэн түхеэрхэ ябадал болюулха зорилготой шухала хэлсээнүүдые баталхын тула хамтын хүдэлмэри ябуулжа байна.

Энэ асуудалые һаяар шиидхэбэл, совет болон американ арадуудай, мүн дэлхэйн бусад бүхы арадуудай үндэһэн хүсэл эрмэлзэлнүүдтэ бүрин таараха байһыень ойлгожо ядахаар бэшэ. Зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрхэ ябадал хизаарлабал, зохёон байгуулгын, хүнүүдэй байдал һайжаруулгын хэрэгтэ үнгэ зөөри бүри ехээр табиха арга Советскэ Союзда, Холбоото Штадуудта олгохо, тэрэшэлэн ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэнийе абарха тон шухала ябуулга болохо бэлэй.

Али али талада үнэхөөрөө таарамаар шиидхэбэринүүдые туйлаха дура хүсэл ба эрмэлзэлэй хоёр талаһаа гаргагдаад байбал, үгээ ойлголсолгын туйлагдажа болохо байһые бодото байдал элирхэйлэн харуулаа.

Бүри 1972 оной майда совет-американ дээдэ тушаалтадай хөөрэлдөөнүүдэй Москвада болохо үеэр, ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договорой, стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлалгада хабаатай зарим хэмжээнүүд тухай саг зуурын (табан жэлэй болзортой) хэлсээнэй баталагдаһаниинь мэдээжэ. 1973 оной июньдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй США ошохо үеэр Совет-американ документдэ — «Стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые саашадаа хизаарлаха тухай хэлсээнүүдэй гол гуримуудта» гар табигдаһан юм. 1974 ондо гар табигдаха, тиимэ зэбсэгүүдые хизаарлаха бүри хүсэд дүүрэн хэмжээнүүд тухай хэлсээ бэлдэхэ тодорхой зорилго тус документ дотор табигдаһан байгаа.

Мүнөө Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тэдэл асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ байнхай. Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшад али алинай адли аюулгүй байха гол гуримые, тайлбарилан хэлэбэл, нэгэ талаяа ямаршье булюу байдалтай болгонгүй, стратегическэ добтолхы ракетэнүүдэй тоогойшье, тэдэнэй шанарые нарижуулгыншье талаар шэнэ хизаарлалтануудые хэхэ тухай үгээ ойлголсохо болоно.

КОНФУЦИҺАА БЕТХОВЕНДО ХҮРЭТЭР

Орон доторнь 1966 онһоо 1969 он хүрэтэр үргэлжэлһэн «соёлой хубисхалай» хоёрдохи шата болоно ха гэжэ гадаадын олохон адаглагшадай сэгнэһэн мүнөөнэй ээлжээтэ кампани Хитадта эхилэнхэй. Тэрэ үеынхидэл адляар университедүүдтэхи һуралсал зогсоогдоо. Гэрнүүдэй ханада «дацзыбао» гэдэг хуудаһанууд дахинаа няагдадаг болобо. Предприятинуудай хүдэлмэри хизаарлагдаа. Гадаадынхид орон соогуурнь ябажа шадахаяа болёод байна. «Соёлой хубисхалай» жэлнүүдэйхидэл тулалдаанууд, тэрэ тоодо зэбсэгтэ тулалдаанууд болоно гэһэн мэдээнүүд хэдэ хэдэн провинцинуудһаа ороно. Мүнөөнэй кампанийе, энээнэй урда тээхидэл адляар Мао Цзэ-дун баһал үүдхээ юм ха.

Тусхай багсаамжын ёһоор, мүнөөнэй кампаниинь нэгэ үе Маогой үг залгамжалагша гэжэ соносхогдоһон аад, хожомынь политическэ тушаал зэргэһээ хиидэһэн, оборонын агсан министр Линь Бяодо эсэргүү, тэрэшэлэн 2.500 жэлэй урда тээ байһан хүндэ—хитад философ Конфуцида... эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй. Линь Бяо тушаа шүүмжэлэлые иигэн-тиигэн тайлбарилжа болохо байгаашье һаань, «хорото дайсан», «урбагша» гэжэ КПК-гай X съезд дээрэ тэрэнэй хараагдаһые хитадууд мартаагүй байха харин, Пекиндэ хүдэлмэрилдэг баруунай корреспондентнүүдэй һанамжын ёһоор Конфуциин нэрые дурдалга «олонхи хитадуудта ойлгосогүй байһаар».

Гэхэтэй хамта, эртэ урдын философто эсэргүү хубхай тэмсэл тодорхой зорилго туйлаха хэрэгтэнь хитадай хүтэлбэрилэгшэдтэ хэрэгтэй болоо ха. Энэнь, үнэндөө, КПК-гай X съездын болюулжа шадаагүй «хоёр хараа бодолой» хоорондын тэмсэлэй үргэлжэлэл, тодорхойлон хэлэбэл, засагай түлөө тэмсэлэй үргэлжэлэл болоно. Үүдхэлшэдэйнь бодомжын ёһоор, мүнөөнэй кампани центртэ ба нютагуудта Мао Цзэ-дунай, тэрэнэй тала баригшадай байдал болон нүлөөе бэхижүүлхэ, арми доторхи, партийна ба гүрэнэй аппарадтахи тэрэнэй эсэргүү талынхидай нүлөөе үгы хэхэ зэргэтэй байгаа ха. Олон хүнүүд тушаалнуудһаа гаргагдаа.

Мао мүнөөшье эсэргүү талынхидтаяа тэмсэхэдээ али бүхы аргануудые, тэрэ тоодо хүсэшье хэрэглэнэ янзатай. «Соёлой хубисхалай» үеын хунвэйбинүүдэй орондо мүнөө «хотын ополчени» гэдэг бии болгогдонхой.

«Олониитын» үүргэ дүүргэдэг тэдэ ополченицүүд «гудамжануудые хүндэлэн харайдаг хархануудые» сохихоор бэлдэн, Хитадай хэдэ хэдэн провинцинуудай хото болон тосхонуудай үйлсэ гудамжануудаар алхалдаг болонхой.

Парти доторхи, сэрэгэй хүтэлбэридэхи Маодо эсэргүү этэгээдүүдэй толгой дээрэ, мүн «конфуциаствын хоро» шэнгэһэн интеллигенциин нэрэ дээрэ элдэб эсын заналтанууд маоис хэблэлэй, «дацзыбаогой» хуудаһануудһаа буулгагдана, үзэл бодолоо хубилгаха, Маодо хизааргүй үнэн байһанаа тодоруулха эрилтэ тэдэнэй урда табигдана. «Соёлой хубисхалай» үеынхидэл адляар дэлхэйн соёлой дээжэ бологшодой — Бетховеной, Шубертын ба бусад суута хүнүүдэй нэрэ дээрэ хараал шэрээлнүүд дахинаа дуулдажа эхилэнхэй. Баруун оронуудай хэблэл Хитадтахи һүүлэй үеын ушарнуудые шэнжэлхэ зуураа, иимэ юумэндэ анхаралаа хандуулна гэбэл: совет байгуулалтада харша ябуулганууд, хэтэрхэдээ Советскэ Союз тушаа дайсан харша аашануудай һүжэрэлгэ «соёлой хубисхалай» түрүүшын шатын хидал адляар, мүнөөнэй кампаниин зайлашагүй нүхэсэл болгогдоно. Энэнь гайхалтайшье бэшэ. Юундэб гэхэдэ, энэ орон дотор маоистнуудай хүсэлөөр тохёолдожо байһан урагшагүйдэлгэнүүдые далдалха шухала болоходонь иимэ юумэнүүдэй Хитадта хэгдэдэгынь үнинэй мэдээжэ.

Э. БАСКАКОВ,
А. БИРЮКОВ.
(ТАСС).

Хилын саанаһаа

телефон-телеграф-радио

БЕЛГРАД

АЛИ АЛИНДАНЬ АШАГТАЙ ХАРИЛСААН

ТАСС

Энэ түсэбтэ табан жэлдэ (1971—1975 онууд) Югославиин ба СЭВ-тэ хабаатай оронуудай хоорондо эд бараанай эрьесын хэмжээн юһэ миллиард доллар болохо байна гэжэ Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй гэшүүн, СФРЮ-һээ СЭВ-эй дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ М. Орландич «Привредни преглед» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Урда табан жэлэйхидэ орходоо энэнь хоёр шахуу дахин ехэ болоно. ПНР-тэй, СССР-тэй, ЧССР-тэй, Румынитэй, эд бараанай эрьесэ хурдан түргөөр хүгжэжэ байна. Советскэ Союзтай худалдаа наймаа хэхэ табан жэлэй хэлсээн дүрбэн жэлэй турша соо бэелүүлэгдэхэ юм гээд М. Орландич тэмдэглээ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Советскэ Союзай, Югославиин хоорондо 60 шахуу хэлсээн баталагдаа. Эдэ хэлсээнэй үндэһөөр ууралаар хүдэлдэг электростанцинууд баригдаха, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлэгдэхэ, боксидуудые, хара ба сагаан туулга, мүн бусад металлнуудые промышленна аргаар абадаг болохо байна. СЭВ-тэ хабаатай оронуудтай хамта Югослави хэдэн шухала барилгануудые бодхоолгодо хабаадана. СЭВ-эй тус тус эмхинүүдтэй, «Интератомэнерго», «Интерхим» ба бусад нэгэдэлнүүдтэй хамта олон талын 13 хэлсээ баталаа.

БОНН

ФРГ-гэй канцлерай мэдүүлгэ

ТАСС

Европодохи шахардуу байдал һуларуулга, социалис оронуудтай амгалан ёһоор зэргэ оршолго — Германиин Федеративна Республикын бэелүүлдэг политикын гол хубинь болоно гээд ФРГ-гэй канцлер В. Брандт мэдүүлээ. В. Брандт Гамбургда үгэ хэлэхэдээ, «хүйтэн дайнай» үе сагта бусажа яашье болохогүй гэжэ тэмдэглэбэ.

ПРАГА

УРЛАН НАРИЖУУЛАГШАДАЙ, УХААЛАН ЗОХЁОГШОДОЙ АМЖАЛТАНУУД

ТАСС

«Зброевка» гэжэ комбинадай бүридэлдэ ородог Брно шадархи Вышковэй машина бүтээлгын заводто урлан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэржэ байна. Эндэхи продукци Советскэ Союзда үргэнөөр алдаршанхай.

1973 ондо эндэ урлан нарижуулгын 400 гаран дурадхал оруулагдаһан байгаа. Үйлэдбэриин арга нөөсэнүүдые һайнаар ашаглаха, ажалай бүтээсэ саашадань дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, түүхэй эд болон материалнуудые алмаха хэрэгтэ эдэ зорюулагдана.

Энэ түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй турша соо урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар Вышковэй завод 1,7 миллион крон алмаһан байна. Заводой бүхы коллектив урлан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой хүдэлөөндэ хабаадана. Эдэ дурадхалнуудай гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүень хүдэлмэришэд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

ДЕЛИ

Совет поэдүүдэй зохёолнуудые уншана

ТАСС

Совет поэзиин үдэшэ Делидэхи Совет соёлой байшан соо болобо. Константин Симоновэй, Степан Щипачёвой, Роберт Рождественскиин, Расул Гамзатовай, мүн совет поэзиин бусад элитэ мэдээжэ түлөөлэгшэдэй шүлэгүүд Индиин үндэһэ яһатанай табан хэлэн дээрэ оршуулагдажа, уншагдаһан байна.

Индиин литературын академиин секретарь, профессор Мачве,ород хэлэ шэнжэлдэг институдай доцент Дхингра Советскэ Союзай арадуудай литература тухай элидхэлнүүдые хэбэ.

ТОКИО

Харилсаа холбоомнай хүгжэнэ

ТАСС

Японой премьер-министр К. Танака эндэ ерээд байһан Египедэй Араб Республикын премьер-министрэй орлогшо М. А. К. Хатемтэй уулзажа хөөрэлдэбэ. Японой — Египедэй хоорондо экономическа харилсаа үргэдхэхэ шухала гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэһэн байна.

БУЭНОС-АЙРЕС

ЛУИС КОРВАЛАН: „КОММУНИС ҮЗЭЛ СУРТАЛЫЕ УСАДХАЖА БОЛОХОГҮЙ"

ТАСС

Бүлэг патриодуудтай хамта Досон арал дээрэхи концлагерьта тамалагдан хаагдажа байһан Чилиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Луис Корвалан хэблэлэй түлөөлэгшэтэй — Бразилида хэблэгдэн гарадаг «Визау» журналай корреспонденттэй түрүүшынхеэ уулзажа хөөрэлдэбэ.

Луис Корвалан нёдондо жэлэй сентябриин 27-до Сантьягадахи нэгэ гэртэ баригдажа, хаагдаһан байгаа гээд, корреспондент бэшэнэ. Сэрэгэй хунтын мүрдэлгэнүүдһээ хоргодожо байтараа баригдашоо һэм гээд тэрэ мэдээсээ. Хүбүүемни барижа, Чилиин хойто захадахи Чакабуко гэдэг концлагерьта хаагаа гэжэ дуулаад байгааб. Минии хүбүүн агроном мэргэжэлтэй юм гээд Луис Корвалан тэмдэглээ. Миниил хүбүүн байһан «зэмэтэй» дээрэһээнь тэрэнийе хэһээгээ.

Нүхэдтээ хамта би айхабтар муу муухай, хүндэ хүшэр байдалда байнаб гэжэ Луис Корвалан саашадаа мэдүүлбэ. Хабтагайгаар бариһан хүйтэн бараагууд соо байнабди. Муугаар эдеэлүүлнэ. Шорон түрмэнүүдтэ, концлагерьнуудта хаагдаһан хүнүүдэй олонхидойнь бэенүүд муудаа гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Танийе ямар гэм зэмэтэй гэжэ хунта соносхохо гээ гэһэн журналистын асуудалда Луис Корвалан иигэжэ харюусаа: Ямар гэм зэмэ тохохо байһыень мэдэнэгүйб.

Арадай нэгэдэлэй политическэ ажал ябуулагшадай хойноһоо сэрэгэй хунтын хардалга мүрдэлгэнүүдые, хашалта харшалалтануудые хээшье һаань, Чилиин Коммунис парти орон дотороо эмхиеэ бии байлгаһаар гэжэ «Визау» журналай корреспондент хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглэбэ. Политическэ партинуудтай юумэйшье боложо байһан тухай мэдээсэл абанагүйб гээд Чилиин Коммунис партиин секретарь хэлэбэ. Би гадаада дэлхэйтэй ямаршье холбоогүйб. Марксизмын суртал һургаалые усадхажа болоно гээд бодомжолходоо, эдэ госпоадинар-сэрэгэй хунтынхид бэеэ мэхэлнэ гээшэ. Коммунис үзэл сурталые усадхажа болохогүй. Ажалшадай дайсад, арадтаа урбагшад тэрэнийе һүнөөхөөр хэды оролдобошье, шанга харюу сохилто абаһан байха.

БОГОТО

ЧИЛИИН АРАД ИЛАХА

ТАСС

Чилиин профсоюзай хүдэлөөе дараха гэһэн фашис хунтын һэдэлгэнүүд буруу һүрэбэ гэжэ Чилиин Ажалшадай нэгэдэмэл профсоюзна национальна хүтэлбэрилхы соведэй эндэ тунхаглаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. «Ажалшадай нэгэдэмэл профцентр хүдэлһөөр зандаа. Ажалшадай ниитэнациональна ондоо эмхи манай ороной газар дээрэ үгы, байжа шадахашьегүй», — гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Хархис хүсэнүүд хашалта харшалалта, хардалга мүрдэлгэнүүдые хэбэшье, Чилиин хүдэлмэришэн ангиин, үргэн ниитэ ажалшадай зоригые мохоожо шадахагүй.

ДАККА

Хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр тэмсэхэ

ТАСС

Хархис хүсэнүүдэй һүйдхэлтэ ябуулгануудые буруушааһан олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг Бангладешэй Арадай Республикын ниислэл хотодо болобо.

Арадай лиги гэдэг хүтэлбэрилхы партиин Түрүүлэгшын орлогшо Мохиуддин Ахмед митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, демократиин, социализмын ба нацинуудай дайсадай хардалга гүрдэлгэнүүдые Бангладешэй арад бүрүү һүргэжэ шадаха байха гэжэ тэмдэглээ.

ГАВАНА

ЧИЛИИН ПАТРИОДУУДАЙ ЗОРИГЫЕ ХУХАЛЖА ШАДАХАГҮЙ

ТАСС

Хархис хардалга мүрдэлгэнүүдшье, зэрлиг сохилго наншалгануудшье, олоор буудан алалгашье Чилиин арадай зоригые, Досон гэдэг холын аралда сүлэгдэһэн гү, али Писагуа, Чакабуко гэхэ мэтын концлагерьнуудта тамалагдажа байһан, Сантьягадахи түрмэ шоронгуудта һууһан патриодуудай зоригые хухалжа шадаагүй. Арадай нэгэдэлдэ хабаатай партинуудай, эмхинүүдэй, Чилиһээ һаяхан зугадажа гараһан эдэбхитэд ТАСС-ай корреспонденттэй эндэ хөөрэлдэхэдөө, иигэжэ мэдүүлээ: Чилидэхи түрэлхидэйнь мүрдэгдэхэ хашагдахагүйн тула, нэрэнүүдыемнай бүү дурдыт гэжэ тэдэнэр гуйһан байна.

Арадай нэгэдэлдэ хабаатай партинуудай эдэбхитэд тэмдэглэһэнэй ёһоор, Луис Корваланай бүлэнэртөө эльгээһэн бэшэгүүдтэй тэндэһээ мордохынгоо урдахана эдэнэр танилсаа юм ха. Нүхэдэйнгөө бэеын элүүр ба байдал тухай мэдээсэхыень тоо... риһон байна. Сэрэгэй центрын зүбшөөрһэн үсөөн мүрнүүдэй ёһооршье, Чилиин коммунистнуудай хүтэлбэрилэгшын зориг хухараагүй гэжэ мэдэхээр болоно.

Генералнуудай фашис ёһо гуримда эсэргүүсэн бодоһон Чилиин патриодуудай тэмсэл мүн лэ дарагдаагүй. Хархис диктатор Пиночет һаяхан радиогоор үгэ хэлэхэдээ, Коммунис парти нюуса ябуулгануудаа хэжэ үргэлжэлһөөр гэжэ хэлээ.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» февралиин 20-до Москвада үнгэргэгдэһэн табадахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

Спортлото»: нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад—4348 түхэриг, дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 69 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«Спортлото-2»: нэгэшье хүн зургаан номер таагаагүй. Табан номер тааһан хүнүүд—2017 түхэриг, дүрбэн номер таагшад—57 түхэриг, гурбан номер тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха.

(ТАСС)

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи нюурта: «Хэлхеэ холбооной албан ба табан жэл» — түрүү бэшэг. «Үйлэдбэриин нөөсэнүүдые гүйсэд хэрэглэхэ» — суглуулбари. Орон доторхи һонинууд.

Хоёрдохи нюурта: Н. Михеевэй статья. Партийна хронико. ТАСС-ай материалнууд.

Гурбадахи нюурта: Арадай хиналтын хуудаһан.

Дүрбэдэхи нюурта: «Нүхэдтөө эльгээһэн бэшэгүүд» —Д. Цыремпилоной статья. Хилын саанаһаа.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00—Дамжуулгын программа. 19.05 — Телевизионно һонин. 19.25 — «Алтаир» — ахалагша классай һурагшадай телевизионно клуб. 20.10—Түрэһөөр 105 жэлэй ойдо. «Надежда Константиновна Крупская» — киноочерк. 20.30 — «Хүн ба хуули». 21.20 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.40—Соносхолнууд. 21.45 — К. Паустовский. «Алтан роза» — Ленинградай студиин фильм-зүжэг. 23.00 — «Нэгэн, хоёр, гурба» — телевизионно фильм.

Сагай уларал

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Бордоһолхо. Баруун хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура 8—13. Хойто аймагуудта 13—18 градус, Улаан-Үдэдэ һүниидөө 16—18, үдэртөө 9—11 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной февралиин 26. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-03360. Заказ № 0...